

Новине српске

МОСТТТОВИ

Савез српских друштава Словеније | Број 73 | Година 19 | Новембар 2023

ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ
МЕЂУНАРОДНА ДЈЕЧЈА
ФОЛКЛОРИЈАДА
РАЗИГРАНА СРЦА

Јесен испуњена културом

Поштовани читаоци Мостова,
Пред вама је нови број наших и ваших Новина српских „Мостови”, четврти овогодишњи број, у којем доносимо прегршт занимљивих догађаја из културне и друге дјелатности наших друштава. Било је заиста много тога, не само по обиму него и по квалитету, чиме испуњавамо своје програмске циљеве и планове.

Већ почетком октобра била су два занимљива догађаја. Први да споменем 14. међународну дјечју фолклоријаду, у организацији КУД „Младост” Љубљана, на којој су учествовали најмлађи чланови неких српских друштава из Словеније, као и гости из Краљева и Клагенfurта. Млади извођачи су показали да су, иако још млади, привржени српској култури и очувању српског културног наслеђа.

Други догађај, који се десио истог дана када и први, је годишњи концерт КУД „Бела Крајина” из Чрномља, а на овом концерту такође су учествовали гости и то из Омарске, што потврђује добру сарадњу наших друштава са друштвима из матица.

Нису наша друштва смо организовала културне догађаје и била као учесници на разним приредбама у Словенији, него су и сами гостовали изван Словеније, као што су фолклораши-ветерани СКД „Петар Кочић” из Крања били на Фестивалу у Венецији, а ветерани из СКПД „Свети Сава” из Крања и СКУД „Видовдан” из Љубљане на сусрету ветерана у Нишу.

И ове јесени „разиграла се младост” и „разиграла се срца”, а на обје приредбе били су и гости из иностранства, Италије, Њемачке, Србије... тако да су и ови догађаји, „Разиграна срца” и „Разиграна младост” попримили међународни карактер.

По свом обиму и разноврсности догађаја треба споменути „Дане српске културе у Крању”, на којима је било свирања, пјевања, играња, а такође и предавања на тему српске књижевности, а изведена је кратка монодрама, што показује да су наша друштва спремна да организују догађаје са различитим културним видовима.

Не треба заборавити ни очување других традиционалних, боље рећи наших српских вриједности и обичаја као што је слава, која сигурно спада у најстарије обичаје и која нас чврсто везује са нашим ближим и даљим прецима.

У овом броју имамо и друге занимљиве теме из књижевности, језика, историје, духовности, забавну страну, тако да ће свако од вас наћи понешто за себе и уживати у читању Новина српских „Мостови”.

Душан Јовановић

Душан Јовановић	
14. међународна дјечја фолклоријада.....	4
Мирослав Мартић	
Свети великомученик Димитрије.....	7
Снежана Максимовић	
Гостовање у Венецији.....	8
Снежана Бранисављевић	
Пјевај ми пјевај соколе.....	10
Синиша Живковић	
Разиграна срца.....	12
Миодраг Кондић	
Дани српске културе у Крању.....	16
Проф. др Душко Певуља	
Српско културно чудо у Крању.....	24
Милан Гламочанин	
Омладински камп Крушевац 2023.....	25
Слађана Звиздало	
СКУД Видовдан у Нишу.....	26
Драгиша Лазовић	
Међународни сусрет ветерана.....	24
Ружица Кљајић	
Изгубљено маче.....	37
Бранко Баћовић	
На граници светова.....	39

Насловна страна: Златно Поље Крањ, аутор Драгиша Лазовић

Издавач
Савез српских друштвава Словеније

За издавача
Златомир Бодирожа

Главни и одговорни уредник
Душан Јовановић

Лектор за српски језик
Мића Живковић

Графичка обрада и прелом
Душан Јовановић

Обликовање
Бранко Баћовић

Молимо, да сви дописници шаљу
своје текстове и фотографије по
електронској пошти:
mostovi.ssds@gmail.com

Штампа:
ENOLA B d.o.o., Medvode

Излази 4 до 6 бројева годишње
Штампање часописа омогућили:

Jskd

JAVNI SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA KULTURNE DEJAVNOSTI

Пројекат је рађен у сарадњи са Владом
Републике Србије и суфинансиран од Ми-
нистарства спољних послова - Управе за
сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Часопис уписан у регистар јавних
гласила у Министарству за културу
Републике Словеније под бројем 785

14. међународна дјечја фолклоријада

Одржана 14. међународна дјечја фолклоријада у Љубљани

У организацији Културно умјетничког друштва „Младост“ из Љубљане одржана је 7. октобра 2023. у Антоновом дому у Љубљани 14. међународна дјечја фолклоријада. Овом лијепом догађају присуствовало је преко триста гледалаца који су све вријеме давали велику подршку најмлађим члановима фолклорних група из друштава која су учествовала на овом догађају. На самом почетку „Фолклоријаде“ водитељка програма Тамара Њењић поздравила је све посјетиоце и учеснике у програму, а затим најавила прве извођаче, а то су били најмлађи чланови фолклорне секције КУД „Младост“, „Цицибани“, који су уз помоћ Анђеле Серенчеш и Александре Ђирковић, које иначе раде са овом групом, одиграли сплет дјечјих игара и пјесама из Србије, а музичку подршку давао је Лука Рељић, свирајући на хармоници. Аутор кореографије и умјетнички руководилац је Бојан Антонић, а музички аранжман урадио Лука Рељић.

У другој тачки програма представили су се најмлађи фолклораша, такозвани „Малишани“ из Српског културног друштва „Слога“ из Нове Горице. Прије самог наступа Тамара Њењић је рекла неколико ријечи о овом друштву: „Од оснивања до данас Српско културно друштво „Слога“ непрекидно јача и шири своју активност, досљедно и принципјелно слиједећи своју мисију која је била и остала: очување идентитета, традиције и културе Срба који живе на просторима Северно приморске регије, односно у Новој Горици и околини. Друштво је основано 22. октобра 1995. године, средином деценије која је обилувала најдраматичнијим догађајима у новијој

Тамара Њењић и Бојан Антонић

српској историји, одсудним за Србију, српски народ и опстанак српског етничког и националног бића“. Представљајући се љубљанској публици одиграли су игре из Левча. Аутори кореографије и умјетнички руководиоци су Сара Јањић и Момчило Дамјановић, музички аранжман је дјело Александре Лукић.

Најављујући трећу тачку програма Тамара Њењић је навела неколико података о Српском културном друштву „Завичај“ из Клагенфурта, Аустрија. СКД „Завичај“ основано је 1996. године, са намјером да очува традицију и народне обичаје. Најбитнији циљ друштва је окупљање дјеце и омладине на једном мјесту, те им приближити српске обичаје, културу и језик. Друштво броји око стотину играча подијељених у четири ансамбла - цицибане, омладинце, извођаче и рекреативце. Наступају у локалним заједницама Аустрије,

гостују у Словенији, Италији и у матици. У првом наступу фолклораша из Клагенфурта представила се млађа дјечја група која је одиграла игре из централне Србије. Кореографију је урадио и поставио Марко Смоловић, који је уједно у умјетнички руководилац група. Музички аранжман урадио Дарко Ђитић.

Из иностранства, тачније из матице Србије, дошли су чланови Фолклорног ансамбла „Карановац“ из Краљева, са којима иначе КУД „Младост“ Љубљана има веома добру сарадњу. Прије него што су изишли на сцену, водитељка је у неколико ријечи представила ово друштво и навела: „Фолклорни ансамбл „Карановац“ је најмлађи ансамбл града Краљева, али за то вријеме је успио да окупи преко четири стотине чланова вјерних српској култури и традицији. Иако млад ансамбл, Карановац је највећа краљевачка породица која функционише

Публика и јосици

у новој хали спортова у феноменалним просторијама за рад једног овако великог ансамбла. За то вријеме Карановац је поред многог наступа и турнеја по скоро цијелој Србији, презентовао српску културу и по Америци, у Чикагу Њујорку и Њу Џерсију, као и по градовима Европе, а то су Венеција, Милано, Верона, Барселона, Праг, Беч, Крањ, Хаилброн, Велинград, Љубљана, Штутгарт, Охрид, Приморско, Битолј, Китен, Будимпешта, Гепинген, Босанска Градишка, Кан, Неос Мармарас, Требиње, Херцег Нови, Париз, Аустријски Алпи, Лондон итд...". У свом првом наступу на овом догађају представили су се са играма из Лесковца, кореографијом коју је урадио Марко Љубојевић, а музички аранжман Дарко Ђитић. Умјетнички руководиоци групе су Немања Главчић, Анастасија Ђорић, Марко Станић и Миа Пантовић. Публика је са одушевљењем пратила њихов наступ и бурним аплаузом поздравила госте из Краљева.

Из Радовљице су дошли најмлађи фолклораши Културно просвјетног спортског и хуманитарног друштва „Вук Караџић“, за које је у уводу речено: „Културно просвјетно спортско и хуманитарно друштво „Вук Караџић“ из Радовљице ради већ од 1994. године са различитим секцијама. Са дјечјом групом се учимо заједно о српској култури и традицији, језику и обичајима. Све смо то лијепо упаковали у једну кореографију, овог пута из Западне Славоније. Уз пјесму и игру стварају се нова пријатељства, што нам је и најбитније. Радујемо се сваком доласку и гостовању, јер то значи да ћемо упознати нове другаре и заједно се дружити. Дјеца своју кореографију изводе први пут у новој сезони са пуно нових чланова, тако да би вас замолила за један велики аплауз, као велику подршку најмлађима." Након увода о друштву на сцени су се појавили млади фолклораши који су одиграли игре из западне Славоније. Аутор кореографије и умјетнички руководиоца је Дора Самарџија, а аутор музичког аранжмана Жанијел Шубља.

У овом лијепом догађају учествовали су и млади чланови Културног друштва „Брдо“ из Крања. У најави њиховог наступа речено је: „Културно друштво „Брдо“ је основано 1994. године. Од самог оснивања се бави његовањем и очувањем српске традиције. Највећи понос друштва тренутно су школа фолклора, дјечји и омладински ансамбл који броје више од стотину чланова. Учесници смо многобројних фестивала, турнеја, такмичења и следеће године поносно славимо тридесет година нашег постојања". На овој „Фолклоројади“ представили су се играма из Лесковца, а аутор кореографије је Милан Гламочанин, умјетнички руководиоци су Јована Оштир и Дарја Дел Фабро, аутор музичког аранжмана Жанијел Шубља.

КУД „Младосћ“ Љубљана - Цицибани

СКД „Слоја“ Нова Горџа

СКД „Завичај“ Клајенфурт

ФА „Карановац“ Краљево

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица

КД „Брдо” Крањ

СКД „Ново Место” Ново Место

СКД „Завичај” Клајенфурт

ФА „Карановац” Краљево

КУД „Младост” Љубљана

На овогодишњој 14. међународној дјечјој фолклоријади учествовали су и најмлађи фолклораши из Српског културног друштва „Ново Место” из Новог Места, и то са сплетом дјечјих игара састављених од „Хајде са мном да играш”, „У Милице у Милице дуге трепавице” и „Вишњицица род родила”. Аутор кореографије и умјетнички руководилац групе је Мирослав Николић.

Гости из Клагенфурта добили су још једну прилику да се представе, овај пут са старијом дјечјом групом, која је одиграла игре из Кобишнице. Аутор и умјетнички руководилац и ове кореографије је Марко Смоловић, а музички аранжман припада Дарку Ђитићу.

Чланови Фолклорног ансамбла „Карановац” из Краљева у свом другом наступу приказали су игре из Трстеника, Марко Љубојевић, а музички аранжман Душан Анђелковић. Умјетнички руководиоци групе су Немања Главчић, Анастасија Ђорић, Марко Станић и Миа Пантовић. Публика је веома топло поздравила и овај наступ гостију из Краљева.

На крају програма своје мјесто и вријеме добили су и старији чланови дјечје групе Културно умјетничког друштва „Младост”, који су одиграли игре из Владичиног Хана. Аутор кореографије и умјетнички руководилац групе је Бојан Антонић, а аутор музичког аранжмана Лука Рељић.

На самом крају овогодишње „Дјечје фолклоријаде” водитељка програма Тамара Њењић позвала је на бину Бојана Антонића, председника КУД „Младост” Љубљана, да се обрати присутнима и да подијели захвалнице и поклоне за учеснике у програму. Бојан Антонић је прво поздравио све присутне, а посебно Милинка Шпицу, конзула у Амбасади Републике Србије у Словенији. Захвалио се свим учесницима у програму, као и посјетиоцима и свима онима који су на било који начин допринијели да овај догађај протекне на најбољи начин.

На крају треба истаћи да је овај пројекат, односно „Четрнаесту међународну дјечју фолклоријаду” финансијски подржао Јавни фонд Републике Словеније за културне дјелатности, затим Градска општина Љубљана и Српска православна црквена општина Љубљана, која је омогућила да се вечера и дружење учесника и публике одржи у Парохијском дому. Свакако треба истаћи и велику подршку спонзора, који су на разне начине дали свој допринос, као и родитеља који су омогућили смјештај гостију из Краљева. У веома веселој и опуштеној атмосфери Парохијског дома, уз живу музику, онако како се то најљепше може, завршен је овај догађај, у нади да ће и идућих година бити још љепше и на задовољство свих љубитеља фолклора, односно народне игре и пјесме.

Текст и фото: Душан Јовановић

Свети великомученик Димитрије – Митровдан

Слава КПСХД „Вук Карацић“ Радовљица

Наше друштво сваке године кроз „Вукове дане“ традиционално свечано обиљежава новембар, мјесец рођења нашег великог реформатора и писца Вука Карацића.

Тако смо и ове године прославили нашу крсну славу друштва „Св. Великомученика Димитрија“. 8. новембра у нашим просторима.

Свети великомученик Димитрије Солунски Мироточиви био је хришћански светитељ за кога се вјерује да је живио у Солуну почетком четвртог вијека. Током средњег вијека, Свети Димитрије је поштован као један од најважнијих православних војника међу светитељима. Свети Димитрије се сматра заштитником Солуна, јер је спасао град од непријатељске војске; исцјелитељом болесника и невољника.

Код нашег народ се Свети Димитрије празнује и као крсна слава Митровдан.

По томе какво је вријеме на Митровдан, вјеровало се да ће бити сљедеће лето. Иначе Митровдан се светкује и као бећарски празник и овчарски дан, јер су се на овај дан исплаћивали бећари – чувари стокe. Према народном предању, хајдуци су се растајали на Митровдан ради зимске паузе а састајали поново на Ђурђевдан (Ђурђевданак, хајдучки састанак; Митровданак, хајдучки растанак).

Уз присуство наших многобројних чланова, пријатеља, представника српских друштава, Златомира Бодироже, предсједника ССДС, мр Петера Бохинца, градоначелника општине Јесенице, конзула Републике Србије у Словенији Милинка Шпице и свештеника крањске парохије оца Бранислава Тодорића обавили смо чин освештења славског колача и кољива.

Наши многобројни гости су били одушевљени посном трпезом коју су наши вриједни чланови спремили из разлога, да је ове године славски дан био сриједа.

Мирослав Мартић

Гостовање у Венецији

Српско културно друштво „Петар Кочић” из Крања, са својом фолклорном групом, гостовало у Венецији

Фолклорна група Српског културног друштва „Петар Кочић”, Крањ у организацији KQRS Si. (Slovenija v) у сарадњи са Светском фестивалском организацијом WOFA гостовала је три дана у величанственој Венецији, у Италији. Као група која је претходних година у истој организацији на Охриду, у Драчу и у Будимпешти оставила фантастичан утисак на организаторе, селекторе и публику и ове године била нам је велика част представити српску културу, и део српске традиције и заиграти и запевати у Венецији као једина етничка мањинска група у Словенији са још 26 словеначких друштава.

Збор летњег распуста било је јако мало времена да се спремимо за фестивал, али уз вредан рад и труд све се може па смо тако и ми припреме успешно привели крају и спаковали кофере. У петак, 06. октобра 2023. рано ујутру у три часа и тридесет минута весела дружина кренула је на пут у Италију. Иако смо били још сви поспани, скупило се снаге да се запева за срећан пут. После добра три сата стигли смо у раскошну Венецију. Сачекали смо наш бродич који је бурно таласао морем и њиме прешли у центар, где нам је дах стао од лепоте. Цео дан, био нам је мало да видимо све што овај град нуди и да завиримо у сваки кутак овог богатог места. Неко пешке, неко гондолом видели смо многе знаменитости Венеције, Санта

Марија дела салуте (Santa Maria della salute), Мост уздисаја, Мост Риалто, Дуждева палата, Канал Гранде, Базилика Светог Марка итд.) а они најхрабрији чекали су километарски ред како би се попели на посматрачницу и имали Венецију на длану.

Овековечили смо многобројне успомене, поново се укрцали на брод и кренули ка аутобусу. Стигли смо у обално место Лидо ди Језоло (Lido di Jesolo), у којем се налазио и наш предивни хотел Боливар. После вечере и краћег одмора, у вечерњим часовима следио је пријем организатора, на ком смо разменили поклоне, дружили се и упознали се са другим групама до касно у ноћ. Уједно је то било и прво фестивалско вече, на ком су неки ансамбли већ узели учешће.

Одморни, сутрадан смо прошетали уз обалу, а вода је била још увек топла па су многи и заронили у море. Било је времена и за обилазак продавница, освежење и дугу шетњу по овом пречистом и богатом месташћету.

Дан је би предивно искоришћен и нисмо били ни свесни да време тако брзо пролази. Вече је било посвећено поново културном делу и ономе због чега смо заправо и дошли. Спремили смо се најлепше што можемо и прошетали улицама Лида ди Језола.

Са осмехом на лицу, прво је поносно закорачила на бину женска певачка група која је отпевала песму „Марамница златно перо”. Публика је учесника поздравила тако гласним аплаузом као да је и разумела речи наше песме. Испод сцене су се представили играма из Шумадије у кореографији Јована Мијалковића које је за сцену и потребу играча прилагодила Снежана Максимовић. Можда и по први пут без треме, играчи су свој сплет дивно одиграли, а публика је извођење поново наградила аплаузом. Сви су желели да се сликају, фасцинирани су били нашим ношњама и за нас су имали безброј питања. Радосни, јер је све прошло најбоље могуће, после завршеног програма, вратили смо се у наш Боливар, скинули ношње а обукли вечерњу гардеробу и у клубу где смо пронашли нашег „Македонца” сви заједно прославили успешан наступ.

После недељног обимног доручка одвезли смо се у предивно шарено и бајковито место Каорле (Caorle).

Како нам је град био непознат, свако је желео да га обиђе на свој начин па смо се поделили по мањим групицама и кренули у истраживање овог божанственог градића. Свака кућица друге боје, сваки прозор другачије боје. Ту се налазила и огромна туристичка плажа као и многе друге знаменитости.

После прилично дугог хода једва смо чекали да седнемо на сладолед за који се са разлогом чекао дугачак ред. Свесни и тужни да се ближи крај нашег боравка, користили смо последње сате и минуте овог предивног града. Кратко али слатко полако се морало кући. Наш увек безбедни и сјајни Шмитранс на челу са Ранком и његовом супругом већ нас је чекао спреман на паркингу. Пића, ића и весеља није фалило и срећно путујући негде око девет увече стигосмо нашим кућама.

Где год смо отишли било нам је лепо и свако наше путовање остаје незаборавно. Желим да се захвалим Српском културном друштву „Петар Кочић” на подршци и свима који су ме бодрили у идеји да се поново види и доживи нешто што себи баш и не можемо приуштити сваки дан. Хвала свим дивним људима који су било како допринели да овај фестивал буде успешан и да моји дивни играчи и певачи представе Словенију у најлепшем светлу!

До следећег путовања,
У здравље!

Снежана Максимовић

ВЕТЕРАНИ У ВЕНЕЦИЈИ

Још свануло добро није,
а ближи се зора рана,
на пут креће једна група
Кочићевих ветерана.

Циљ пута је Венеција
на сјеверу Италије,
за пута су припремили
хране, пива и ракије.

Аутобус, удобан је
и у њему мјеста доста,
са групом и Драга пође,
а Крстан јој тужан оста.

И Неда је са нама пошла,
али је тужна и уздише,
па кроз прозор погледује
види Рајка, сузе брише.

Ми остали добре воље,
пошли као на весеље
једни сами, други у пару,
а Гашо повео и пријатеље.

Удобно се смјестили,
шофер мотор пали,
ракију смо попили,
сложно запјевали.

Запјевао Остоја
„Знаш ли мала возити
да ти кључе дам”
помаже му Гашо
да не пјева сам.

Уз пјесму и пиће
дочека нас зора
и стигосмо срећно
на обалу мора.

Аутобус замијени лађа
ноћ минула, увелико зора
запловила наша мала барка,
запловила преко сињег мора.
Венеција, чудо од њепоте,
очима се немош нагледати,
али има само један проблем,
све што видиш, мора да се плати.

Цијели свијет, рекао бих ту је
и чују се сви језици свијета
обилазе палате и дворе,
понеко с гондолом,
неко пјешке шета.

Пола дана шетали смо градом,
али опет доста било није,
да се виде и да се посјете
све њепоте славне Венеције.

Вратисмо се бродом на обалу,
аутобус чекао нас тамо,
град Де Соло или нешто тако,
то је све што ми о њему знамо.

Мало питај и помало скитај,
пронађосмо хотел Боливар (и),
ту спавамо, рече нам Снежана,
свако своје нек понесе ствари.

Фине собе, ал’ на петом спрату,
лифт је мален, једва стане троје,
ја на леђа наговарих ствари,
пјешке с Павом ја до собе своје.

Дивна соба, удобни кревети,
Пава леже мало да одмори,
„Ај’ на пиво ако ниси лег-о”,
чујем Квиска како ми говори.

Није мор-о два пута ми рећи,
отиш-о сам, Паву оставио,
са Квиском сам а и са Ивицом,
уз ракију и пиво попио.

Брзо дође, време за вечеру,
на столу су разне ђаконије,
једи брате, колико ти драго,
нико гледан остануо није.

Петак прође, а субота дође,
вр’јеме топло, може да се купа,
на плажи уз шетњу провели смо сате
до нашег фолклорног наступа.

А наступ је био за памћење
на сјеверу лијепе Италије,
ветеранке из Петра Кочића,
запјевале пјесму из Србије.

Изгледају као горске виле,
пјесма њина одјекује, бруји,
кад очима гледао их не би,
свак би рек-о пјевају славуји.

Шумадију сложно одиграсмо,
а публика не жали дланове,
све је било више него фино,
већ правимо, ми нове планове.

Да играмо и да се дружимо,
покажемо публици шта знамо,
добри јесмо, бићемо још бољи,
док Снежану са нама имамо!

Радоман Мајо Крговић

Пјевај ми, пјевај соколе

Културно уметничко друштво „Бела Крајина” је у октобру 2023. уприличило свој други годишњи концерт

Годишњице су одлична прилика да се прикаже и анализује рад друштва током једне сезоне. Тако се и КУД „Бела Крајина” одлично припремило и показало свој рад кроз све секције.

Пуна сала Културног дома Чрномељ је са великим интересовањем пратила програм који је отворио млади рецитатор Немања и одушевио публику извођењем „Пркосне песме” Добрице Ерић. Кроз богат културно уметнички програм представили су се и други млади рецитатори из рецитаторске секције друштва, који су уједно били и водитељи целовечерњег концерта, те се у улогама водитеља одлично снашли. Свој целогодишњи труд показала је и дечја

фолклорна секција извођењем различитих игара и песама. Поред фолклора деца током године учествују у разним радионицама, спремају песме, рецитације и играчке. Један такав играчки под називом „Хвала школи” био је приказан на Светосавској приредби у Цркви у Милићима, у Белој Крајини, где је друштво заједно са Црквеном општином Мариндол организовало Светосавску приредбу, које у српским селима у Белој Крајини није било скоро осамдесет година.

Поред деце, у друштву интензивно ради омладинска фолклорна секција, која се на концерту представила чак са три кореографије аутора Бојана Раковића и покупила највећи аплауз јер српска кола не остављају публику равнодушно. Омладина је показала велики труд, преданост, љубав и дисциплину. Како на бини, тако и иза позорнице где влада „креативни хаос” у мору свих предивних српских ношњи и облачења, што је један од показатеља добре организације за шта је заслужна председница Снежана Бранисављевић.

Поред фолклорне у друштву раде и женска и мушка певачка група које су се публици представиле са склопом ускочких песама, па је по једној од изабраних и концерт добио назив – „Пјевај ми, пјевај соколе”. У публици је програм пратио и „стручни жири”, становници православних села у Белој Крајини, потомци такозваних Ускока, од којих су многи такође чланови друштва и непресушан вир информација о песми и игри и о животу некада на подручју српских села у Белој Крајини, те на такав начин учествовали у постављању ускочких игара и одабиру ускочких песама.

Част и подршку у раду друштва су такође својим присуством на концерту изразили протојереј-ставрофор Јеленко Стојановић, парох српскоморавички и мариндолски, архимадрит Михаило из манастира Гомирје, представници Амбасаде Србије у Словенији, међу њима Горан Марковић, заменик амбасадора, који се присутнима обратио са неколико речи, Андреј Кавшек, градоначелник Чрномеља, Златомир Бодирожа, председник Савеза српских друштва Словеније, Крстан Шућур, представник српске народне заједнице

у Савету Владе Републике Словеније за народне мањине припадника народа бивше СФРЈ, Милан Вукелић, потпредседник у Савету Владе Републике Хрватске за национална питања, Симо Селаковић и др Томислав Ђорђевић, репрезентативни представници потомака Ускока, те Јака Биркелбацх представник Јавног фонда Републике Словеније за културне делатности, Испостава Чрномељ, који је заслужним члановима друштва поделио Маролтове значке за петогодишњу активност у фолклору. Добитницима честитамо и поносни смо да у нашем младом друштву имамо таквих фолклорних ентузијаста.

Завршетак концерта су својим доприносом обогатиле чланице Секције жена за ручне радове и кулинарство, које су успеле да припреме закуску за пуну салу посетиоца. Хвала нашим чланицама које имају златне руке.

Друштво се првенствено захваљује свим својим члановима на уложеном труду и времену. Такође се захваљујемо гостима који су обогатили наш културни програм, а то су КУД „Омарска“, из Омарске, Република Српска, СКД „Ново место“ из Новог места и КУД „Мерак“ из Чрномеља. Хвала свим посетиоцима и људима добре воље који су препознали и подупрли нашу жељу и потребу да стварамо уметност и чувамо традицију. Хвала за пуну салу и позитивну енергију!

Пројекат су поред наших верних чланова омогућили: ЈСКД – испостава Чрномељ, Општина Чрномељ, Пицерија Клепец, А – спринт д.о.о., Вако д.о.о., Кулер Ђорђе Кулачанин с. п., Бранимир Николић, Петко и Аиња Удовичић, Стојан Миловић, Златомир Бодирожа и Министарство спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, којима иде највећа захвалност да ће наши чланови и убудуће моћи да представљају српску Белу Крајину.

Сњежана Бранисављевић

Разиграна срца

У ритму фолклора по јубиларни двадесети пут

И ове године, као и много пута до сада, разиграна срца су затреперила и заиграла у ритму српског фолклора, на подијуму Културног дома Нова Горица. Друштво су нам правили и наш концерт увеличали реномирани фолклорни ансамбли српских културних друштава из Словеније и Италије, као и наши традиционални пријатељи – Македонско културно друштво „Охридски бисери“ из Нове Горице и Словеначка фолклорна група „На плаци“ из Шемпетра при Горици.

Припреме за централну фолклорну манифестацију Српског културног друштва

„Слога“ Нова Горица обављене су на време, екипа организатора и активиста друштва са председником Илијом Јанковићем на челу, и овог пута је обавила беспрекорно свој посао, па је и током саме вечери све протекло без и најмањег застоја и проблема.

Ове године је и велика сала Културног дома била претесна да прими све заинтересоване љубитеље фолклора, тако да је концерт одржан пред више стотина одушевљених посматрача.

Посебну част смо имали да угостимо и високе представнике општине Нова Горица

Дојунска школа на српском језику

Нина Максић

– градоначелника Сама Турела и заменика градоначелника Марка Трибушона, Амбасаде Републике Србије – првог саветника Александра Гаталицу, Савеза српских друштава Словеније – председника Златомира Бодирожу и секретара и уредника часописа „Мостови“ Душана Јовановића, Јавног фонда Републике Словеније за

Публика и јосици

Само Турел

Александар Гајалица

културне делатности – представници подручне испоставе Нова Горица Сабину Волк Симчич, Савеза културних друштва Нове Горице – Мирана Рустју, Српске православне цркве – јереја Мирослава Ђирковића и представнике гостујућих ансамбала.

Бираним и пригодним речима присутне су поздравили градоначелник Само Турел, први секретар Амбасаде Александар Гајалица, отац Мирослав Ђирковић, као и председник Савеза српских друштва Златомир Бодирожа који је и прогласио манифестацију отвореном.

Част да први наступе имали су малишани, ученици српске допунске школе у Новој Горици, као и чланови дечјег фолклорне групе домаћина – СКД „Слога“ Нова Горица који су измамили праве овације присутних, а затим је на одушевљење публике вече

СКЗ „Свети Сава“ Валдањо

СКУД „Pontes - Мостови“ Трст

МКД „Охридски бисери“ Нова Горица

ФС „На плаци“ Шемпешер

настављено наступима фолклорних ансамбала који су се просто надметали у виртуозности, вештини, креативном набоју и жељи за врхунским представљањем фолклорних кореографија са различитих крајева српског етничког простора.

Из Италије су у госте својим пријатељима дошли ансамбли СКУД „Pontes – Мостови“ из Трста који су се представили играма из Пирота, као и ансамбл Српске културне заједнице „Свети Сава“ из Валдања који су извели игре из околине Лесковца.

Из Словеније су гостовали фолклорни ансамбли СКУД „Видовдан“ из Љубљане чији ветерани су одиграли игре из Лесковца, а извођачки ансамбл је наступио са кореографијом „Нунта ин Исаково“, влашке игре и свадбени обичаји из Исакова, затим ансамбл КД „Брдо“ из Крања који је извео игре из Кумановског поља, те КУД „Младост“ из Љубљане са играма из Владичиног Хана. Виртуозима Српског фолклора придружили су се и традиционални гости – словеначко друштво „На плаци“ које је извело симпатичан сплет игара „Ples za petelina“,

као и Македонско културно друштво „Охридски бисери“ са игром „Тресеница“. Музички део приредбе завршен је наступом домаћина – фолклорног ансамбла СКД „Слога“ Нова Горица који је извео песме и игре из Косовског Поморавља, и још једном освојио срца присутне публике.

Потом је председник СКД „Слога“ поздравио присутне и уручио захвалнице и пригодне поклоне. Тиме је завршено предивно фолклорно вече достојно импресивног јубилеја – двадесете приредбе „Разиграна срца“.

Свакако треба напоменути да су уз огроман труд домаћина, реализацију приредбе помогле институције Србије и Словеније, и то: Кабинет министра без портфеља Србије, Министарство спољних послова Србије – Управа за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, Јавни фонд Републике Словеније за културне делатности, Јавни фонд Републике Словеније – Подручна испостава Нова Горица, Општина Шемпетер-Вртојба, Савез културних друштава Нова Горица као и донатор - Firma Panex Nikola Panić s.p. vodovod, ogrevanje in prezračevanje.

После приредбе сви учесници, гости и публика могли су да до раних јутарњих сати наставе дружење у сали Младинског дома у Вртојби уз пригодну музику, освежавајуће напитке и укусно послужење.

Текст: Синиша Живковић
Фото: Душан Јовановић

СКД „Слога“ Нова Горица

КУД „Младоси“ Љубљана

СКУД „Видовдан“ Љубљана

СКД „Слога“ Нова Горица - Малишани

Мирослав Бирковић

СКУД „Видовдан“ Љубљана

КД „Брдо“ Крањ

Злајомир Бодирожа

Подела захвалница

СКД „Слоја“ Нова Горица

Дани српске културе у Крању

Етно вече традиционалне српске музике и српског кулинарства, КД „Брдо“

Ријечи добродошлице поводом првог дана четвородневне манифестације Дана српске културе, који се одржао 18. октобра 2023. у Свечаној сали Културног друштва „Брдо“ из Крања, присутнима је упутио Милан Гламочанин, умјетнички руководилац и потпредседник Културног друштва „Брдо“. У препуној свечаној сали Друштва је обраћање започео поздравивши све присутне, а посебно је поздравио Митра Вујиновића, председника Друштва, затим замјеника градоначелника града Крања, Јанеза Чернета. Поздравио је такође и Горана Марковића, отправника послова у Амбасади Републике Србије у Љубљани, као и Милинка Шпицу, српског конзула у Словенији. У наставку уводног дијела домаћин вечери поздраве је упутио председнику Савеза српских друштава у Словенији Златомиру Бодирожи, а потом и др Душку Певуљу, редовном професору Универзитета у Бањој Луци. Милан Гламочанин је упутио поздрав и члану Савјета за питања народних заједница припадника народа некадашње СФРЈ у Републици Словенији, Крстану Шућуру и тиме је завршио уводно обраћање

поздравивши све присутне представнике осталих српских организација, као и присутне чланове и симпатизере Друштва. У наставку је бесједи био позван Јанез Черне, који је у свом обраћању исказао радост да присуствује оваквом догађају. Поздравивши присутне у име Градске општине Крањ и у лично име, рекао је да Општини није свеједно за овакве културне догађаје. Споменуо је да се Општина залаже за довршавање грађевинских радова енергетске санације објекта у којем Друштво има сједиште и у којем ради, истичући да ће са радошћу присуствовати и осталим долазећим догађајима који су организовани у склопу велике и значајне манифестације. Као говорник пред присутнима се Горан Марковић представио ријечима задовољства да је присутан на осамнаестим по реду Данима српске културе, а наглашавајући значај континуитета рада који симболизује „пунољетство“ у трајању, као доказ вриједности, досједности и посвећености у чувању и његовању традиције и културног идентитета нашег народа. Испред Амбасаде је честитао на успјесима и пожелио срећу током наредних Дана српске културе у Крању.

У наставку вечери Милан Гламочанин је замолио проф. Душка Певуљу да се обрати

присутнима. Душко Певуља је говорио на свој изражајни начин наводећи да се петнаести пут налази међу члановима КД „Брдо“ и доживљава ово мјесто и ову манифестацију као своју. „Велики подвиг је да се Дани српске културе изводе осамнаести пут, али велики подвиг је зато што се то одржава на вриједносно репрезентативан начин.“, рекао је Певуља истичући да то говори као свједок догађања и да о том „чуду“ говори свуда гдје се појављује – а природом свога посла путује у скоро све крајеве гдје Срби живе. Професор казује и то да је боље ништа не радити него отаљавати само да се нешто догоди и да ово Друштво то ради својски на репрезентативан начин. У наставку је Певуља рекао да томе свједоче бројне теме којима смо се бавили кроз протекле Дане српске културе и кроз непуних тридесет година постојања. „Бројне важне теме, бројне важне госте, међу њима и неке од најзначајнијих имена српске књижевности и културе, али и словеначке књижевности и културе, кроз дух заједничарења јесте нешто што треба његовати, а вечерашње бројно присуство на овом догађају је залог да ће бити још много дана и много јубилеја – јер како радио тако ти и Господ помогао“ је навео проф. Певуља.

На обраћање и питку ријеч Златомира

Група „Аушеино“ Љубљана

Бодироже су већ сви кроз деценије рада и обраћања навикли. Златомир Бодирожа је поздравивши скуп казао да је јако задовољан да у име Савеза српских друштава Словеније може да поздрави овако бројан скуп. Златомир је рекао да ће његово обраћање у наставку бити више у духу оснивача овог њему јако драгог друштва, а нешто мање у функцији предсједника Савеза. Напомиње да ући у тридесету годину рада јесу бројке које заиста заслужују поштовање и да није било „несретлука“ са короном сада би имали двадесете Дане српске културе. Бодирожа такође истиче да је Културно друштво „Брдо“ организација која је прва осмислила и извела Дане српске културе у Словенији, што је заиста импозантна чињеница. Ријечи говорника су у наставку постале јако присне и емотивне, а односиле су се на саме почетке и преброђавање препрека које су се појављивале наглашавајући да смо ми само спона између предака и наших наслеђика са задатком да пренесемо културу из рода у род. Златомир открива и чињеницу да је кључ успеха у истрајању три деценије прије свега у томе што су у Друштву привређивали добри људи.

Након уводних ријечи претходника предсједнику Друштва Митру Вујиновићу остало је да поздрави присутне наводећи чињеницу да су међу нама присутни и представници медија, Аљана Јоциф из јавног медија Радио-телевизије Словеније истичући да га радује чињеница да је дошло и до тог занимања са стране јавности. Предсједник је Дане српске културе свечано означио за отворене.

У наставку вечери водитељ је програмско кормило усмјерио ка културно-умјетничким садржајима који су припремљени, не скривајући велико задовољство што

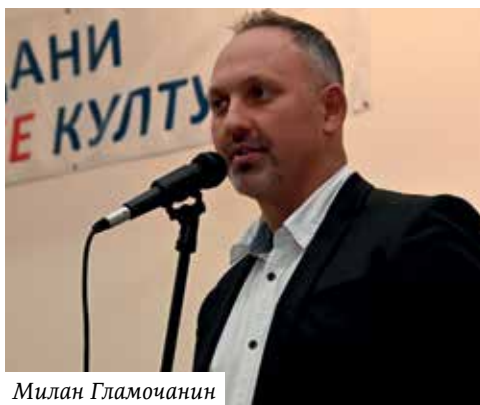
КД „Брдо“ Крањ - „Брђанке“

најављује дјевојачку групу старосног узраста од једанаест до четрнаест година треће генерације Срба из Словеније, која

ће се представити у саставу „Брђанке“. Присутни су олако протумачили да се ради о значајно подмлађеној женској пјевачкој

Публика - Ејно вече

Милан Гламочанин

Јанез Черне

Ѓоран Марковић

Проф. др Душко Певуља

Златомир Бодирожа

Мишар Вујиновић

групи која се представила пјесмама: „Ој ливадо росна траво“, „Северинке мори Северинке“ и „Горанине ћафанине“ – а то је уједно и означило почетак четвородневне манифестације.

„Брђанке“

Као што је и било очекивано, наступ дјевојака је што стасом у прелијепим ношњама, што гласом очарао присутне и изазвао бурну реакцију. Међутим, био је то само увод у музички сплет које је изазвао одушевљење публике. Нико није остао равнодушан на мелодије умјетника групе „Аутетно“ из Љубљане. Групу чине професионални музичари са словеначке класичне музичке сцене окупљени са циљем очувања и извођења традиционалне народне музике Балкана.

Аутетно

Првенствено се баве српском традиционалном музиком, међутим у свом богатом репертоару имају увјежбане нумере и неких других народа. Оставили су веома јак утисак снажним и импресивним наступом. Организатори музичке вечери и прве вечери у низу Дана српске културе нису скривали тежњу да ово представљање буде почетак једне плодне сарадње. Након културног програма су сви присутни били позвани да из свечане сале пођу у клупске просторе гдје је била постављена богата трпеза за све присутне. Важно је напоменути да су храну спремале домаћице, чланице КД „Брдо“ на традиционални начин, који су училе од својих баба и мајки. У пријатном амбијенту темама и новим познанствима није било краја до касно у ноћ.

Драмско – књижевно вече: Симо Матавуљ

Друго вече манифестације осамнаестих Дана српске културе се одвијало у дворани Културног дома Кокрица, општина Крањ, 19. октобра 2023. Књижевно путовање на крилима ријечи је обликовала и водила учитељица Српске допунске школе у

Невена Бркић и проф. др Душко Певуља

Душан Јовановић

Словенији Невена Бркић. На самом почетку се осврнула ријечима и у име организатора манифестације Културног друштва „Брдо“ срдечно поздравила присутне госте и представнике других културних организација. Истакла је посебност Друштва кроз његов настанак, одважност и храброст

оснивача у времену настанка окупљених око исте идеје очувања традиције и културе на тлу Републике Словеније ради будућих нараштаја и младих породица које ће се тек заснивати. „Хвала Вам на томе“, је закључила Невена у својој уводној ријечи. У наставку вечери повела је своје ученике

Ученици Дојунске школе српској језика

који су кроз рецитације и ријечи великана ткали основу за једно предивно бесједничко вече. Отпочели су рецитацијом пјесме „Час географије“ ауторице, коју често доводимо у везу са иконом књижевности, Десанке Максимовић. Није изостало ни дјело које умије да присјети и потресе, а то је „Крвава бајка“ истог аутора.

УЧЕНИЦЕ СРПСКЕ ШКОЛЕ

„Слова Крваве бајке нису исписана само на чувеној пјесми. Жврљана су дрхтавим рукама на ђачким књижицама, личним картама и полеђинама коверата. Писали су их људи знајући да ће бити последњи поздрав који никада неће моћи да изговоре вољенима. Писала су их и деца.

Драги мама и тата, по здрав. Последњи ћуш, Љубиша.

Срца моја и душе мале, Мире, љуби децу уместо мене, слушајте маму децо и чувајте се. Љуби вас све ваш тата Лазо.

Ја сам професор књижевности и своју децу сам учио патријархизму. Ја не тражим да ми помажете и не треба ми ништа од вас. Пуцајте, ја и сада држим час.“

Тим ријечима је Невена након рецитација привукла пажњу присутних. Завладао је мук. Наставила је да говори о нашем великану Десанки и о начину настанка „Крваве бајке“, наводећи тему на Симу Матавуља, централну тему књижевне трибине, писца који је као тема био инспирација вечери. Овакву озбиљну тематику, трибину на тему великог српског писца, смо повјерили редовном професору на Филолошком факултету у Бањој Луци на студијском програму Српског језика и књижевности, проф. др Душку Певуљу. Професор се бави истраживањем и проучавањем српског језика и књижевности, обављао је уређивачке, као и бројне друге функције кроз своје стручне и истраживачке радове, аутор је бројних дјела, а његова обимна научна биографија се још увијек допуњава. Како нам је и сам професор обећао биографија ће му бити и даље богаћена и допуњавана.

Професор Певуља је предавање започео пријатељским обраћањем и освртом на протекле Дане српске културе, на дјеловање самог КД „Брдо“, као и о свом својству и појављивању на овој манифестацији петнаест пута. Истакао је разлоге зашто је привилегија сам по себи позив професора Српског језика и књижевности, подсјећајући на велико богатство нашег народа, када је о књижевницима и језику ријеч. Певуља је истакао заступљеност и рангирање наше књижевности на европском књижевном небу као најбоље или једне од три најбоље захваљујући Вуку С. Караџићу. Захвалан је на томе да је Друштво за тему књижевне трибине изабрало Симу Матавуља, јер је ово велики писац, али је донекле запостављен у књижевном смислу.

Срж предавања је дала основне и најважније историјске истине о писцу говорећи о његовом учитељском позиву, као и о средини Шибеника и Задра која је обликовала овог доброг писца. Проф. Певуља је нагласио и

Публика - Књижевно вече

Публика - Пјесма рода моја

КД „Брдо“ Крањ - „Брђанке“

КУД „Ђока Павловић“ Београд

КУД „Коловиш“ Градишка

истине о чињеници неоправдано одгурнуте српске Далмације, спомињући Српско-далматински магазин који био покренут у Задру и Шибенику. Осврћући се на бројна дјела и приповјетке Матавуља, професор је направио уводну слику коментаром на приповјетку Пилипенда.

У другом дијелу вечери се на позорници представио Душан Јовановић, уредник часописа Мостови, секретар Савеза српских друштава у Словенији и аутор неколико драмских приредби доносећи приповјетку „Пилипенда” на јако упечатљив и оригиналан начин.

Завршну ријеч је имао предсједник Друштва Митар Вујиновић, који је на крају у своје име поздравио присутне и осврнуо се на двије протекле вечери. Предсједник јако често користи прилику да се захвали свима који помажу припрему и извођење самих културних догађаја и наравно да уручи скроман поклон и захвалницу учесницима програма.

У самој завршници је Миодраг Кондић присутнима пренио информацију да ће бити могуће након завршетка књижевне трибине разговарати са проф. Певуљом, као и да је могућа набавка различитих књига на широке теме културе и српске књижевности уопште. Нико од нас није очекивао јако велико занимање и потражњу за дјелима

КПСХД „Вук Караџић” Радовљица

Мушка њјевачка љруја КД „Брдо” Крањ

Женска њјевачка љруја КД „Брдо” Крањ

Срђан Крђовић

српских истраживача и књижевника, али је то сигурно чињеница која итекако обрадује. Професор је сваком појединцу уз срдчану посвету и стисак руке одговорио на све дилеме и недоумице.

Дани српске културе: Пјесма рода мога у Крању

Треће по реду у низу, пјевачко вече Пјесма рода мога се одвијало у дворани

Културног дома Кокрица, 20. октобра 2023. Домаћин вечери Срђан Крђовић је веселим и посковним гласом започео програмом планирано вече подсећањем на претходне вечери и саме културне догађаје. Без сувишних ријечи је приступио најави домаћинске групе са којом је *Пјесма рода мога* јекнула двораном.

Ради се о младим члановима фолклорних секција са којима Срђан са задовољством вјжба и упјевава наше најљепше арије. Крђовић користи прилику да присутне информише о великом искорак, радионици коју је водила проф. мр етномузиколог Гордана Рогановић. Радионица се одржавала у просторима КД „Брдо” са великим бројем присутних из редова најмлађих фолклораша. На ред су потом дошле дјевојке „Брђанке” које су извеле пјесме: „Ој ливадо росна шраво” и „Горанине ђафанине”.

Друга тачка у пјевачкој вечери је била резервисана за госте из Србије, тачније састав мушке пјевачке групе КУД „Ђока Павловић” из Београда. Треба истаћи да је ова организација основана давне 1945. године. Добитници су бројних награда и признања. Мушка пјевачка група се

Госћи и љублика на Разиђраној младосћи

појавила прије једанаест година и јако брзо изградила богат репертоар. Високо су се позиционирали на традиционалној етномузиколошкој скали, а као гости су извели пјесме: „Три девојке, а ја сам“, „Зоро моја“, „Бено бабо косио“ и „Ја њосејох ироју“. КУД „Коловит“ из Градишке је настао у циљу културно-умјетничког дјеловања, развијања друштвених вриједности, укидању разлика између умног и физичког рада, као и његовања другарства и солидарности међу њима. Основни задатак друштва је његовање и очување културне баштине у складу са потребама локалне заједнице. Организовани су у шест секција и четири пјевачке групе, а Друштво данас броји преко триста чланова. Наши гости из Градишке су се представили пјесмама: „Ој Козаро“, „Јасеновац мило село моје“ и „Окрени се моје коло мало“.

Тара Тофај и Жељко Андрић

Пјесма је добра када је добро отпјевана, паролa је старије мушке пјевачке групе КД „Брдо“. За старије пјесме требају старија грла, кажу они. Осморица упјеваних „бркајлија“ је сложним гласом извела сплет крајишких пјесамa.

КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице је ушло у тридесету годину марљивог рада. Најбројнија им је фолклорна секција, а одмах иза ње долази пјевачка. Раде и мушка и женска пјевачка група, а овога пута су нас обихли са својом женском групом. Извели су пјесме: „Ишла Јана из Бечеја сама“ и „Цвјетала ми липа и шойола“. Умјетнички руководицај групе Снежана Максимовић. Старија женска пјевачка група КД „Брдо“ се у току свога рада појављивала јако често његујући старе напјеве из својих заселака. Како оне воле рећи, оне су пријатељице, сестре и друге од ране младости. Пјесма их сједињава. Извеле су пјесме: „Три дјевојке збор збориле“, „Каг зајјевам далеко се чује“ и „Дрмај, дрмај“.

У другом свом појављивању су чланови мушке пјевачке групе КУД „Ђока Павловић“ из Београда извели пјесме: „Ајмо рећи један-један“, „Дођи моје јање“, „Ожени се сиромачи“ и „Мачка и миш“. Нарочита благодет је то

била за публику због хуморне ноте коју момци јако вјешто уткивају у извођење својих умјетничких наступа. Предводи их умјетнички руководицај Стеван Гојковић. Група се може похвалити гостовањима по Њемачкој, Литванији, па чак и далеким Исландом.

КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице, односно њихова женска пјевачка група, је у другом блоку појављивања извела пјесме: „Ој јабуко зеленико“ и „Мој драгане у њори чобане“.

У самој пјевачкој завршници се присутнима обратио Милан Гламочанин, потпредседник КД „Брдо“. Упутио је поздраве присутнима, посебно поздравивши Владимира Котуровића, самосталног савјетника у Министарству спољних послова Републике Србије – Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, проф. др Душка Певуљу – Универзитет у Бањој Луци.

Након обраћања је приступио уручењу захвалница представницима група које су својим умијећем и гласовима обојили вече у традиционалну музичку ноту.

Ања Зорко

Двадесета Разиграна младост у Крању

Као круна или завршни догађај богатих сусрета Дана српске културе је организован четврти дан, традиционална фолклорна манифестација Разиграна младост која је одржана двадесети пут. Као што то обично бива, фолклорна активност као најатрактивнија, је привукла јако велики број пратилаца, тако да је дворана Културног дома Примсково, 21. октобра 2023, била премала да би примила све љубитеље пјесме и игре.

Водитељи програма Тара Тофај и Жељко Андрић у прелијепој одори, појављивањем у народној ношњи, су већ сценском композицијом привукли пажњу.

„Од пећинског постојања па до данас људи су се организовали у заједнице, прво у чопоре, па касније у неке друге облике, а касније у породице. Породица је круна и темељ друштва...“, биле су прве ријечи водитеља које су казане. У наставку кроз дијалог Жељка и Таре на својствен начин, са освртом на породицу и друштвене добротe које постоје само док заједница постоји, њих двоје су нехотице (или ипак намјерно) припремили пратиоце програма на тај начин да су им чула и осјећања вапила по програмској хармонији која је слиједила. У формалном дијелу обраћања су водитељи у име организатора догађаја, Културног друштва „Брдо“, поздравили присутне. Посебну пажњу су заслужили председник

КД „Брдо“ Крањ

КД „Брдо“ Крањ

Друштва Митар Вујиновић, замјеница градоначелника града Крања Ања Зорко, Владимир Котуровић – самостални савјетник у Управи за сарадњу са дијаспором и Србима у региону, Златомир Бодирожа – председник Савеза српских друштва, као и остали представници културних организација.

Културна баштина једног народа, игра и пјесма, када је српско традиционално стваралаштво у питању, је тема проучавања бројних европских, ако не и свјетских етнолога. Приказати ћуд нашег човјека користећи ношњу и остале фолклорне елементе је био задатак ансамбала који су се низали редом:

1. Културно друштво „Брдо” Крањ – омладински ансамбл са кореографом „Димко делија”, игре и пјесме из Кумановског поља, кореографа Милана Гламочанина.

2. Културно-умјетничко друштво „Југос” из Минхена у кореографији „Момче седи на брега”, игре и пјесме Косовског Поморавља; кореограф: Милан Гламочанин.

3. Културно друштво „Брдо” Крањ – школа фолклора, адаптација „Муве”, кореограф Гордана Рогановић.

4. Македонско културно друштво „Кирил и Метод” из Крања – „Роненка”.

5. Културно-умјетничко друштво „Младост” из Љубљане са Играма из Биначке Мораве кореографа Дејана Милисављевића – Звечанца.

6. Културно друштво „Брдо” – дјечији ансамбл са Играма из Лесковца кореографа Милана Гламочанина

7. Српско културно друштво „Слога” из Нове Горице, „Оро се вије крај манастира”, игре из Босилеградског Крајишта кореографа Милана Гламочанина

8. Културно просвјетно спортско хуманитарно друштво „Вук Караџић” из Радовљице са Сплетом игара из Драгачева кореографа Дамира Шиповца.

9. Српско културно-умјетничко друштво „Видовдан” из Љубљане, „Нунта” – свадбени обичаји и игре Исакова кореографа Синише Фирловића.

10. Културно-умјетничко друштво „Југос” из Минхена у кореографији „Димко делија”, игре Кумановског поља кореографа Милана Гламочанина.

11. Културно друштво „Брдо” – омладински ансамбл у извођењу кореографије „Момче седи на брега”, игре и пјесме Косовског Поморавља кореографа Милана Гламочанина.

Завршница вечери и затварање осамнастих Дана српске културе је био тренутак за који не би нашли примјеренију особу да својим обраћањем допринесе самом чину осим самог председника КД „Брдо”, Митра Вујиновића. Кроз ријечи поздрава и захвалности је замолио представницу града Крања, замјеницу градоначелника Ању Зорко да се са неколико ријечи обрати присутнима.

КУД „Југос” Минхен

Школа фолклора КД „Брдо” Крањ

МКД „Кирил и Метод” Крањ

КУД „Младосћ” Љубљана

КД „Брдо” Крањ

СКД „Слоја“ Нова Горица

КПСХД „Вук Караџић“ Радовљица

СКУД „Видовдан“ Љубљана

КУД „Јуџос“ Минхен

КД „Брдо“ Крањ

Ања Зорко је изразила велику захвалност да је била дио великог догађаја значајног за друштво и српску заједницу, сложила се да је породица круна друштва и да је КД „Брдо“ показало да је у ствари једна велика породица. Захвална је у име представника града да својим дјеловањем богатимо културну шареноликост умјетничког стваралаштва и доприносимо на богатству баштине града Крања. Осјетно дирнута самим догађајем је изјавила да на најбољи начин представљамо разлике и сличности које нас још боље повезују као народе у мјесту у којем живимо.

Председник Друштва је представницима учесника у Разиграној младости уручио признања и честитао на сарадњи и залагању за одлично изведене кореографије.

Четверодневна манифестација Дана српске културе у Крању је била на велико задовољство организатора успјешно завршена и то је био прави разлог за једну велику и масовну забаву која је услиједила уз музику жививо.

Успјешност реализације пројекта, односно догађаја са елементима фолклорног стваралаштва, је тема на коју је умјетнички руководилац Културног друштва „Брдо“ Крањ, Милан Гламочанин, рекао: „С обзиром на услове које посједујемо у окружењу у којем живимо, прије свега мислим на саме културне дворане, ми смо презадовољни самом реализацијом нашег великог културног догађаја. С обзиром на Крањ, на његово богатство различитим фолклорним, глумачким, музичким и другим ствараоцима, је очигледна потреба за једним адекватним културним, модерним и квалитетним центром, који би могао на прави начин да прими публику и обезбједи креативцима добре услове за рад. За комплетност дворане често недостају техничке могућности освјетљења и озвучења, капацитета гардероба и слично. Ми смо одушевљени и поносни јер, не само да је скоро све беспријекорно изведено, треба навести чињеницу да је само из редова КД „Брда“ на „Разиграној младости“ наступило сто петоро дјеце млађе од шеснаест година. Сви су били обучени у народне ношње које су власништво нашег Друштва. Сви су били разиграни и распјевани, али оно што је важно напоменути је да су за успјехе заслужне моје колеге, помоћници и умјетници који раде и припремају ансамбле. Поносни смо да је Друштво заживјело са целокупном екипом већег броја људи који преузимају и квалитетно обављају своје обавезе – што наравно доприноси заједничком успјеху, јер нам је циљ заједнички.“

Овај пројекат реализован је уз финансијску подршку Министарства спољних послова Републике Србије - Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону и Јавног фонда Републике Словеније за културне дјелатности.

Текст: Миодраг Кондић

Фото: Душан Јовановић и КД „Брдо“

Српско културно чудо у Крању

Поводом осамнаестих Дана српске културе у Крању

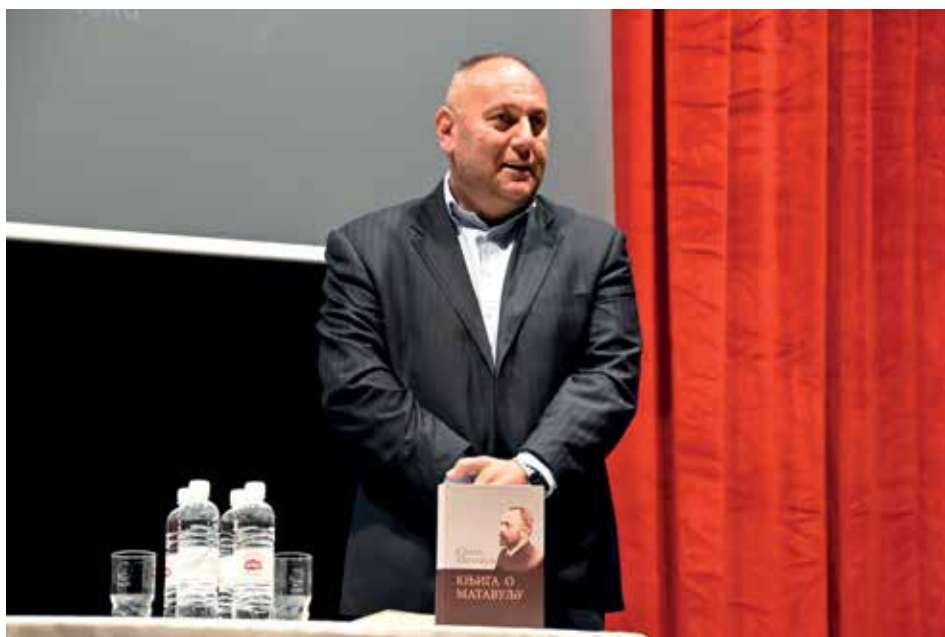
Започињући осамнаесте Дане српске културе у Крању, свједочимо малом националном чуду, у организацији Културног друштва „Брдо“ из овога града, које наредне године обиљежава три деценије постојања и успјешног рада. Требало је храбрости, одлучности, националне свијести и пожртвованости да се 1994. године, у тешком моменту за читав простор некадање југословенске државе, оснује једно српско друштво у Словенији.

Они који су његови заснивачи и који су и данас заслужни за плодносно трајање „Брда“, скромни и људски честити, нерадо и ријетко о томе говоре. А требало би их и питати и пажљиво послушати, указати им поштовање јер они ништа друго и не очекују! Ипак, о свему свједоче резултати, дјелимично сабрани у монографији објављеној поводом двадесет година постојања друштва, под упечатљивим насловом *Лахор са о'њишиа*.

Свјесни колико је важно очувати национални идентитет, предводници овог културног друштва чинили су оно што је увијек најједноставније, а ријетко и само по изузетку се примјењује. Смирено савладавати потешкоће, учити на властитим пропустима, радити марљиво и не оглашавати то на сва звона како се код нас уобичајило, код оних који сматрају да су важнији од свих послова којима се прорачунато и са задршком посвјећују.

У граду Крању, у Словенији, већ тридесет година догађа се чудо које је могућно само у језику и култури, најснажнијим интегративним чиниоцима нашега народа. Јер језик и култура укидају и временске и просторне удаљености, гријући пламеном посебне снаге оне који живе изван својих матичних држава. Фолклорне секције „Брда“ скоро су професионализоване, беспријекорно опремљене скупоцјеним народним ношњама, најбоље су или међу првима на свим смотрема српског фолклора и народног стваралаштва у Европи.

На књижевним трибинама у оквиру Дана српске културе пажљиво су

одабирани теме и учесници. Говорило се о великанима српске књижевности Његошу, Петру Кочићу, Бранку Ћопићу, Јовану Дучићу, Иви Андрићу, Сими Матавуљу, да само њих овом приликом поменемо. Обиљежавани су велики јубилеји и значајне годишњице историјских догађаја, а међу учесницима били су неки од највећих српских pjesника, попут Матије Бећковића, и истакнутих научника, на примјер, словеначког академика и угледног његошолога Владимира Осолника. Није се попуштало у високим критеријумима, подлијегало потешкоћама материјалног намицања локалним обзирима.

Испрва се слутило, а затим поуздано знало, да се само квалитетним садржајима може досегнути високи ниво, привући публику и задобити поштовање. То је толико једноставан рецепт па се опет ријетко примјењује и у Србији и у Републици Српској, али и широм свијета гдје живе припадници нашег народа. По вишим налогом оправдане потребе, подлијегало се менталитетским слабостима просјечности.

Свој српски језик, културу и обичаје Културно друштво „Брдо“ чува тихо, одржавајући лијепу сарадњу са институцијама државе у којој наши људи

живе, у којој стасавају и сопствене животе заснивају њихови потомци. Рад овога друштва у једном сегменту остварује лијепу спону између српске и словеначке културе и пожељну равнотежу између отаџбинског и домовинског осјећања.

Чланови и предводници овога српског културног друштва из године у годину приређују лијепу показну лекцију нашим људима у дијаспори – а могло би се рећи и у матичним државама – о томе шта представља и колико је важан одговоран национални рад. При свему томе, сачували су осјећај гостопримства и пажње према гостима – понекад их има и више стотина – који се као једно препознатљиво обиљежје нашег народа све израженије губи.

Културно и национално чудо које помену смо два пута у овом тексту, није плод никаквог случаја, већ непрестаног самопотврђивања и самопревазилажења предводника и чланова Културног друштва „Брдо“ из Крања. Ти ситни кораци који се не сабирају већ умножавају, увијек су израз и саможртвовања, а доносе личну радост и општу корист.

Проф. др Душко Певуља

Омладински камп Крушевац 2023

Тродневни „Омладински камп – Крушевац 2023.“, од 18. до 23. августа 2023, у организацији Града Крушевца и Кабинета министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у области односа културно-уметничких друштава са дијаспором који је финансирао пројекат, је завршен дефилеом и наступом КУД – ова из дијаспоре и Града. Завршној свечаности присуствовао је и министар Ђорђе Милићевић.

Део ове одличне манифестације било је и културно друштво Брдо из Крања, које је на кампу учествовало са 32 представника друштва, од тога 28 деце и омладинаца и 4 особе у пратњи.

У оквиру програма тродневног Омладинског кампа у Крушевцу, у Парку пријатељства засађено је и Дрво пријатељства (јавор), уз присуство представника свих учесника из дијаспоре: Словеније, Румуније и Републике Српске.

Циљ пројекта је очување језика и српског националног идентитета, као и упознавање са знаменитостима Крушевца и околине.

Омладински ансамбл КД „Брдо“ Крањ

Град Крушевац пружио је гостопримство за око стотинак деце, а сам град Крушевац је наше чланове одушевио својим максималним гостопримством, одличном организацијом, која је деци нудила огроман број активности, и много лепих дружења. Први дан сви учесници кампа заједно са професионалним туристичким водичем обишли су овај историјски град. Посетили

кућу Симића, цркву Лазарица, Народни музеј Крушевца, Истога дана на отвореним базенима Крушевца уследило је ноћно купање, пена парти и забава свих учесника на базену.

Следећег дана посетили смо планину Јастребац. На планини Јастребац деца су посетила адреналински парк, цркву св. Петке и у повратку излетиште Багдала.

У поподневним часовима организатор нас је водио у Динопарк – Шаренград. Ту су биле организоване веселе забавне игре између друштава, где су наша деца учествовала у занимљивим играма.

Трећи дан нашег боравка уследио је главни дан. Дан за наступ. Преподне тога дана уметнички руководилац Милан Гламочанин и фолклораш Игор Боуковски били су гости уживо у јутарњем програму на Телевизији Плус из Крушевца а после гостовања у емисији цела екипа учествовала је у сађењу дрва пријатељства. Након тога уследило је слободно време и време за припрему за наступе.

Наш омладински ансамбл на концерту, где је учествовало десет културно уметничких друштава што из дијаспоре, као из матице, извело је две кореографије. Отворили су програм са играма из Црне траве, и затворили програм са одлично изведеном кореографијом игара из Куманова.

Након фолклорног концерта, следило је веселе и забаве на тргу уз концерт Жељка Васића.

Екипа препуна утисака, екипа богатија за пет одлично проведених дана, вратила се у Словенију и очекује почетак нове фолклорне сезоне, која је почела на јако активан начин.

Уметнички руководилац групе,
Милан Гламочанин

Милан Гламочанин, Ђорђе Милићевић, Јасмина Палуrowић и Мишар Вујиновић

Испред цркве Лазарице

СКУД Видовдан у Нишу

Ветерани СКУД „Видовдан” Љубљана на фестивалу у Нишу
Сврнули на чокачче код Калчу, код тетка Доку на кафу и на трупање код ФД Теодора Ниш

Ветерани смо обично различитих годишта, али нас спаја љубав према игри, песми и очувању традиције. Увек смо весели и спремни за дружење, путовања и наступе. После одлично одиграних наступа на овогодишњем концерту нашег друштва и наступа у Храстнику и Новој Горици одазвали смо се позиву фолклорног друштва „Теодора” из Ниша и учествовали на 4. међународном фестивалу фолклорних ансамбала ветерана и рекреативаца под називом „Дођите да у колу поделимо животну радост, рано је за...жал за младост”.

Из кишовите Љубљане кренули смо 26. октобра на пут према Нишу, граду мерака, игре и песме. Ноћ је прошла брзо уз песму и дружење са нашим друговима по годинама и опанцима из СКПД „Свети Сава” Крањ.

У јутарње сате, у петак 27. октобра, стигли смо у сунцем обасјани Ниш где су нас топло дочекали наши домаћини. Наш „мераклија”

Милан Лазић све време нашег боравка у овом дивном граду трудио се да се осећамо као код куће.

Добро расположени кренули смо на обилазак Ниша, родног места римских царева, једног од најстаријих градова на Балкану и трећег по величини у Србији.

Било је време за прави доручак па смо прошетали до последње сачуване улице некадашње нишке чаршије зване Казаницко сокаче. На улазу у сокаче поздравио нас је споменик писцу Стевану Сремцу и Калчи. Уз уштипке, ракијицу, домаћу кафу и мезе повратили смо душу и тако одлично расположени прошетали до Нишке тврђаве. У шетњи кроз Тврђаву, једну од најбоље очуваних на Балкану, уживали смо у прелепој природи и на сваком кораку осетили нека давна прошла времена.

После шетње одвезли смо се градским аутобусом до археолошког налазишта Медијана изграђеном крајем трећег и почетком четвртог века, за време владавине римског цара Константина Великог и његових наследника. Уживали смо у разгледању остатака раскошне Константинове палате са сјајним подним мозаицима.

Време је било лепо, температура скоро летња али нам се крв ледила кад смо ушли у Ћеле-кулу која је 1809. године сазидаана од лобања српских ратника као опомена народу, али и као израз беса и гнева Османлија због побуне против султана. Данас је сачувано 58 лобања. Једна од њих истакнута је на пиједесталу – као лобања јунака и заповедника српске војске у бици на Чегру – Стевана Синђелића.

Ниш је познат по одличној храни и музици, срдачним и топлим људима. Све то нас је дочекало то вече у ресторану „Душанов

конак" где смо се дружили са нашим драгим домаћинима до касно у ноћ.

Иако претходног дана нисмо одмарали, у суботу смо поранили. Дошло је време за наступ. Када су све плетенице исплетене и сви образи били румени у Основној школи „Светог Саве“ раширених руку уз мезе и пиће дочекала нас је Тетка Доке. Почеле су пробе и облачење, а након тога дефиле свих учесника фестивала (шеснаест друштава из Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и Словеније).

Прошетали смо кроз парк Светог Саве, праћени топлим погледима и осмесима Нишлија. После фотографисања развило се непрегледно коло ветерана и рекреативаца испред Цркве Светог цара Константина и царице Јелене. Загрејани вратили смо се у дворану где се одржао концерт хуманитарног карактера. Ветерани СКУД „Видовдан“ представили смо се играма из Лесковца, аутора нашег уметничког руководиоца Душана Кнежевића.

За крај дана упутили смо се на свечану вечеру у ресторан Hollywood и мало је рећи да смо се осећали као праве звезде. Тетка Доке нас је вратила у неко прошло време, причарала старе обичаје, а када је газда Митке запевао срце нам је заиграло. Дружење уз игру, песму и нова пријатељства потрајало је до касно у ноћ. Столице су биле празне, а у колу смо делили животну радост и ни мало нам није било „жао за младост“.

Када су нас наши домаћини у недељу испратили осећали смо се као да се познајемо годинама. Пуног срца кренули смо према Љубљани, пуни лепих утисака и идеја за нека нова путовања.

Беше то једно убаво путовање, а б'е у овај град још ће си врнемо!

Текст: Слађана Звиздало
Фото: архив друштва

Активности СД „Др Младен Стојановић” Велење

11. Међугенерациски фестивал – Велење плеше

Овогодишња тема 11. међугенерациског фестивала била је плес и игра, зато су сви догађаји у три дана, колико је трајао фестивал у Велењу био везан за плесове и игру. Научна открића показују да плес/игра имају веома позитивне учинке како на физичко тако и на ментално здравље, због тога се жељело људе мотивисати кроз игру и плес.

Српско друштво „Др Младен Стојановић” је чест гост Међугенерациског фестивала и радо смо виђени са нашим играма. И ове године на позив Маше Колшек, координаторке Лидије Прапротник и општинара одазвали смо се на позив. Као што је Маша Колшек једном приликом изјавила, нема фестивала, ако нема Срба и српских игара.

Програм фестивала под називом „Улица плеше”, на којем смо присуствовали и наступили, одржан је у центру града на Титовом тргу. Програм је почео у девет сати, а наши старији чланови који нису наступили, већ су у осам дошли и припремили тезгу на којој су представљени ручни радови, српска литература, туристички садржај Србије и Републике Српске и секције друштва и рад у њима.

Програм су отворили музичари Универзитета за треће животно доба (Univerze za tretje životno dob). Слиједила су друштва која се

баве играма и плесовима, у коју категорију припадамо и ми, а завршено је са плесом свих генерација, које су учествовале на фестивалу. Учествовало је преко двеста и педесет плесача и играча.

Дани отворених врата српске културе у Велењу

Овогодишњи „Дани отворених врата српске културе у Велењу”, одржани су традиционално већ десети пут, на устаљеном мјесту, у Равнама код Шоштања.

Циљ пројекта је родитељима, пријатељима, гостима, спонзорима и младима приближити српску традицију, културно наслеђе, језик, игру и пјесму. За сада нам то иде добро од руке, зато и траје већ десет година.

Вјерна екипа која је била задужена за извођење пројекта, активне припреме почела већ четрнаест дана раније, а тај дан се окупила у девет сати, због припрема за дочек гостију. Да не би гости били гладни, побринули се Алекса Радовановић, Лука Перовић, Урош Вујошевић, Михаило Урошевић. Данијела Митровић и Миланка Степаноски за колаче и послатице. Треба се захвалити и другим присутним који су помогли у кухињи око припреме хране.

Да би нас било што више и да би дошли и они што су били ограничени са доласком задужили смо појединце да довозе и старије госте који прате и подржавају наш рад, а нису били у могућности да би дошли сами..

После свих тих припрема око дочека гостију и спремања дошло је и вријеме да се проба оно што се спремило за појести. После заједничког ручка и кратког одмора, позвани сви гости да нам се придруже и присуствују програму, који је припремљен за њих. Уводни говор нам је одржала Данијела Митровић. Онда је слиједила дјечја екипа, која је отпјевала четири дјечје пјесме и одиграли нову кореографију коју су спремали за нову сезону, игре из Груже.. Дјеца су примила велик аплауз, а ми смо наговорили родитеље да доведу своју дјецу у друштво. После тога на ред дошла мушка пјевачка група, која је извела репертоар од шест пјесама. Нема ништа љепше, кад присутнима потече суза, кад чују пјесме своје младости из њиховог родног краја.

Гости су са виђеним били задовољни и што нама улива наду да добро радимо и да наставимо тако даље. После тога сви присутни одиграли су неколико кола и

отишли да се друже уз пјевање и музику у живо, за коју су се побринули Јуро и Анкица Ченгија.

Хвала свима, који су се одазвали на позив, а било их је заиста доста, а и спонзорима без којих не би било реализације. Не смијемо заборавити ни наше пријатеље, који су дошли и дали подршку нашем пројекту, а то су чланови СКД „Сава“ из Храстника, КПСХД „Вук Караџић“ из Радовљице и ПКУД „Свети Никола“ из Марибора.

Спонзори: Градска општина Велење, АРСО stavbno rohištvo, Рачуноводство Игор Центрих.

20. Етно фестивал Храстник 2023
Српско културно друштво „Сава“ из Храстника већ двадесети пут организовало Етно фестивал у Храстнику.

На позив организатора Српско друштво „Др Младен Стојановић“ радо се одазвало. Наша друштва већ осамнаест година успјешно сарађују и дјелују као једно, зато нас ни ово гостовање није мимоишло. То наше пријатељство бранимо и данас, зато се радо одазовемо на позиве СКД „Сава“ и дамо вјетар у леђа њиховој организацији Етно фестивала Храстник.

Још и данас се памти, да је наш први наступ изван града Велења био баш на Етно фестивалу у Храстнику и од тада се трудимо да испоштујемо сваки позив и будемо виђени гости. Наше друштво се пријавило са двије извођачке групе. Мушком пјевачком групом и дјечјим фолклорним ансамблом, који је одиграо игре из Грузе. Публика је могла да види грузанске игре: заврзлама, крива крушка, пишти пиле, рудничанка, левакиња.

Не знам када, ако не сад, требамо изаћи у сусрет нашим друштвима и подржати пројекте. Хвала СКД „Сава“ из Храстника на организацији.

Трећи Видовдански сабор

Видовдан је више од Косовске битке која нас је трајно одредила, Видовдан је мјесто сусрета са Христом са оним што нам је цар Лазар оставио и показао чему да стремимо. Јер ко смо ми ако заборавимо обећање Царству небеском?

Видовдански сабор у Велењу одржан по трећи пут и дио је већег пројекта „Младенови дани“. Сам пројекат полако добија на тежини и значењу а тога не би било без нас и наших гостију.

Пројекат је посвећен Видовдану и нашем Косову.

Кроз звуке пјесама прилагођених тој тематици започело је извођење програма, који је извела дјечја пјевачка група са пјесмом „Ми смо деца неба“.

Уводну бесједу имала је наша гошћа Снежана Максимовић која је и припремила садржај програма заједно са члановима Српског друштва „Др Младен Стојановић”.

У пројекту су учествовали и нама драги гости који су више о свему томе рекли кроз писану ријеч: Душан Јовановић, Крстан Шућур, Остоја Шобот, Снежана Максимовић. Први пут су се у Велењу кроз струне гусала чули и стихови младог гуслара Давида Радишића. Програм су обогатили и чланови друштва и њихова пјевачка група у саставу Данијела Митровић, Параскева Јауз, Алекса Радовановића и Зоран Јауз.

Највећа вриједност косовске легенде је што је жива. Што није скамењена, ни довршена, ни размршена. Што њена порука није умрла, ни мисао закована, ни идеја заглављена. Што се креће, укључује нове нараштаје, тражи њихов допринос и тумачење. Зато је косовска опорукa можда јаснија нама него нашим прецима. А наша одговорност већа него ичија у ранијим временима.

Одзив је био добар а драго нам је да су се на наш позив одазвали и са општине Велење. Гошћа је била замјеница градоначелника Александра Васиљевић.

Послије завршетка програма сви присутни дружили су се и измијенили мишљења у галерији Vile Bianca.

Пројекат је реализован уз помоћ: Општине Велење, Фестивала Велење, Министарства спољних послова Републике Србије – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Pohoštvo „APCO”.

6. Међународни фестивал везења у Велењу

У граду Велењу одржан је већ Шести међународни фестивал везења. Одржава се сваке друге године, а ми смо били учесници први пут.

Организатор и координатор је Музеј Велење заједно са Градском општином Велење, Универзитетом за III. животно доба Велење. Манифестација у Велењу има дугу традицију. Приказани су уникатни домаћи (словеначки) и страни везови, а

манифестацију је обогатио и богат културни програм. Тема овогодишњег фестивала била су извезена оглавља.

У оквиру фестивала припремљен је и музејски кутак у коме су изложена покривала, која се чувају у Музеју Велење. Додата је и приватна колекција народних ношњи и књижни кутак тематске литературе из фонда библиотеке Велење. Посјетиоци су могли да погледају и изложбу тематског конкурса за омладину основних и средњих школа.

После вишегодишње паузе због короне и свих недаћа везаних за то, Црвена сала (Rdeča dvorana), опет постала изложбени простор, поново је била испуњена дивним везовима из чак четири земље. На фестивалу су учествовали појединци и представници друштава из Словеније, Србије, Италије и Мађарске. Ту смо били и ми Српско друштво „Др Младен Стојановић” и слободно се могу усудити рећи, да смо били пета држава, а то је Република Српска. Ми смо представљали радове Змијањског веза и Купреса. Присутан је био и један од кључних стручњака у области текстилног наслеђа др Бојан Книфиц, који је од почетка пратио и стручно режировао дешавања, припремио је предавање на тему женских покривала за главу у Словенији.

Изложбу Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења осмислила је Милица Празник. Она већ низ година одржава традицију израде Змијањског веза да га откине од заборава. Представила је разне радове са мотивима Змијањског веза: бошче, торбе, јастуке, крпе, маске, представила змијањску ношњу, а поред тога и купрешки вез на бошчи и купрешку капу. Из свог родног краја Градачца, направила српску народно ношњу која припада том крају. Уложила је много труда и хвала јој за то.

Змијањски вез је специфична техника везења настала на подручју Змијања код Бање Луке. Овај традиционални вез се користи за украшавање женске одјеће и домаћинства, укључујући вјенчанице, мараме, хаљине и постелине и један је од најспецифичнијих и најкарактеристичнијих везова са простора Републике Српске. На 9. засједању Међувладине комисије за очување нематеријалне баштине 6. новембра 2014. у Паризу, захваљујући својим карактеристикама и специфичностима, Змијањски вез је уписан на UNESCO-ову репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства.

То је упис првог културног добра из Републике Српске.

Текст: Јово Јауз
Фото: Архив друштва

Песма не зна границе

Концерт српског традиционалног певања

После дуже летње паузе, у месецу октобру поново се је зачула песма.

Субота, 14. октобра 2023. у дворани Колперн на Јесеницама била је намењена певању. Организатор концерта било је друштво КПСХД „Вук Караџић” из Радовљице. У гостима су нам били драги гости и пријатељи из Српског друштва „Др Младен Стојановић” из Велења и Српског културно хуманитарног друштва „Десанка Максимовић” из Цеља.

Поздравили смо наше драге посетиоце програма и наменили им неколико речи. „Песме су некада имале више значења него данас, јер се другачије живело и није било медија и технике којима су се могле преносити поруке, па су се преносиле песмама. Песмама се исказивала љубав или

драгост према некоме, песмама су момци показивали девојкама која им се свиђа, а девојке би песмом одговориле. Певало се о весељу, фамилији, о тузи, о рату, о јунацима, а ако се кроз песму неко с неким и нашалио то није било злонамерно, већ симпатично. Песма је била све, она је била начин живота, кроз песму се веселило, туговало, љубовало и упознавало. А вечерас ћемо се кроз песму веселити и ми са нашим драгим гостима и пријатељима.”

Затим је на сцени као домаћин вечери прво изашла мушка и женска група КПСХД „Вук Караџић” а потом су се кроз једно и по часовни програм смењивале групе које су се потрудиле да свој репертоар изведу што лепше, што је и публика свакако препознала и наградила снажне гласове великим аплаузом. Последња песма где су

се сви певачи загрлили и укрстили гласове, на посебан начин разгалила је душу нашој публици.

После културног дела програма, весеље и дружење наставило се је и даље уз драгу нам Марину Панић и оркестар Дејана Косића. Био је ово један краћи програм, а како се ближи тридесет година нашег постојања друштва, тако вам и обећавамо велики богати певачки концерт.

Хвала свима који су припомогли да се овај концерт одржи и велико хвала нашем вођству на поверењу и увек великој подршци у нашем раду.

Живели!

Снежана Максимовић

Међународни сусрет ветерана и рекреативаца

СКПД „Свети Сава” Крањ, заједно са СКУД „Видовдан” из Љубљане били су, између осталих, учесници на Четвртим међународним сусретима ветерана и рекреативаца фолклора у Нишу. Сусрет је био 28. октобра 2023. у дворани „Свети Сава” са почетком у 16 часова. Организација овог догађаја пала је на јака плећа фолклорног друштва „Теодора” из Ниша. Свака им част!

Из Крања кренусмо у вечерњим сатима испраћени ситном кишом, која је наговештавала слабу вољу. Убрзо у Љубљани, удруживањем са фолклорашима „Видовдана” у аутобусу се ствара позитивна атмосфера песмом, смехом, весељем, уз по коју чашицу а флашу је дао Бог. Није се много пило, да не мислите. Само толико да смо игнорисали кишу и да је време пролазило веома брзо. Санак нас је морио тек пред

Београдом, где је грануло сунце. Где ће ако не у отаџбини. Постајало је све топлије кад кренусмо према југу. Два братска друштва се удружило као једно. Радосна лица, топлина у срцима, узвици задовољства са сталним смејањем и певањем. Такви стигосмо у Ниш. А Ниш, као Ниш, топао, мирисан, сунчан, повуче нас одмах у своја недра. У центру жагор, насмејани нишлијски образи. Свуда се поздрављамо, рукујемо, попричамо као да су нам сви у некаквој родбини, као да се дуго познајемо, предусретљиви. Све нас нешто у души греје, ваљда због близине Нишке Бање, одакле увек милује неки посебан поветарац. Ко буде у Нишу а не једе нишки буреку и питу тај мора да се врати. Нису то само пекаре, него специјалне „питерије”. Тај израз први пут чујем у Нишу.

Братко, ми рече, ајмо у питерију. Ја слабо чуо па завраћам; „ма каква пицерија” поред оволики буреци. Ма не пицерија, „Питеријаааа”. Тек тада видим натпис који ми измами осмех на лицу. Замислите, на свега стотину метара улице седам пекара и „питерија”. Само да прошегаш, да се наједеш. О роштиљима, ћевапчићима, плескавицама, карађорђевићим шницлама,... да не причам.

Ниш је леп град, пуно паркова, тврђава, пијаце уз Нишаву где ваздух трепери од свакакве милине. Богата историја пуна радости али и туге због немилих догађаја. Пуно јунака, обележеним споменицима. Стеван Синђелић, Битка на Чегру, Ђеле кула, Стеван Сремац, Бора Станковић,

Драгутин Матић, Тодор Станковић, Војвода Петар Бојовић... и многи и многи. Да не заборавимо Цара Константина Великог, који нас обрадова вером и крстом часним, који се роди у Нишу 272 године и који потуче војску цара римског Максценсија и све приведи ка хришћанству.

Свратисмо у бродску кафану на Нишави на кафу која очи отвара.

Пијаца, да ти се заврти у глави. Свега и свачега. Поврће и воће као да је усред лета. Може ли? ма све може.

Нишка тврђава са остацима турске епохе и видним траговима разних заједнице, па и јеврејске.

Тврђава богата флором. Дрвеће старо као зидине тврђаве, њишу се гране и гребу стари клесан камен просипајући дебелу хладовину. Клупе све заузеле али омладина скаче и нуди: „Изволите седите“. О Боже, од када нисам осетио такву љубазност и поштовање.

Распоредисмо се по хотелским собама (после 12 сати). Одосмо онда до Ђеле

куле. Каква језива слика. Већ два пута сам посећивао овај споменик страве али као сада, пре се нисам најежио. Какви монструми узидаше главе наших јунака. Поврх свега сретосмо групу посетилаца из Турске са којима се руковасмо. Па да. То је и њихова кула. имају право да дођу. Стеване Синђелићу, не љути се! Стигла нова времена и нова правила.

После шетње поново „папање“, ресторани, кафанице и поново бурек али овог пута да бираш, мрсни, посни, сир, спанаћ, купус, кромпируша, месни...

Требало је после свега отићи на починак и туширање. Вода мека и прија. као да се тушираш минералном водом. Божански осећај, после кога заспиш као јагње.

Доручак! Газда спремио сам. Сиреви, ајвар, нарезак, кобасица, кајгана...Кафа и чај гратис, газда части.

Обавезе чекају. данас је озбиљан дан. Није далеко, до дворане се крећемо пешке. Стижемо до храма Светог Саве где је и Основна школа Светог Саве и дворана Светог Саве. Дочек: Хлеб и со, колачи, пите,

воће, пиће... и поново све са осмехом и љубазношћу друштва „Теодора“, који су свакој учесничкој групи дали по једног водича као домаћина, који су бринули о свему.

Свака фолклорна група добила је учioniцу за преоблачење. У четрнаест часова, све групе у ношњама биле су спремне за дефиле по улицама Ниша, после чега се вратило на платоу испред храма Светог Саве на заједничко сликање и велико коло свих учесника.

Пробе и наступи су следиле по претходно спремљеном редоследу.

У програму фестивала је било шеснаест учесника, који су наступили по следећем редоследу: 1. СКУД „Видовдан“ Љубљана, 2. УЗННТ „Златибор“, Златибор, 3. КУД „Слога“, Ђеновићи Херцег Нови, 4. КУД „Јахорина“, Трново, РС, 5. КУД „Абрашевић“ Шабач, 6. СКПД „Свети Сава“ Крањ, 7. КУД „Српско народно коло“ Јагодина, 8. КУД „ПКБ“ Београд, 9. КУД „Абрашевић“ Смедеревска Паланка, 10. КУД „Рудар“ Рудовци, 11. ДЗННТ „Искон“ ветерани Шимановци, 12. Друштво Фолклор Србија Београд, 13. КУД „Полет“ Београд, 14. КУД „Абрашевић“ Ниш, 15. Градски ансамбл народних игара Пожаревац, 16. КУД „Славко Манојловић“ Младеновац.

После наступа, наши водичи су нас довели до хотела на краћи одмор и припрему за одлазак аутобусима до ресторана „Холивуд“, неколико изван Ниша према Алексинцу. Опет дочек, све је означено, одмах пиће за освежење и предјело са чорбом и свачим нарезаним. Као на свадбу бреее! Била је и торта, „фолклораш у ношњи“, трубачи, музика без престанка.

Играло се, играло, играло и играло. Певало се, певало, певало и певало. Јело и пило до зоре.

Фото и текст: Драгиша Лазовић

Православна култура на Приморском

ПРИМОРСКА ИМА СА ПРАВОСЛАВНОМ КУЛТУРОМ ВИШЕ, НЕГО ШТО ТО НА ПРВИ ПОГЛЕД ИЗГЛЕДА: Зашто су словеначки католици упркос забрани посећивали српску цркву у Трсту

Подручје Копра и Истре било је под млетачком влашћу више од 400 година. У то време у Копар су долазили православни Грци и Власи. Православну духовност у Копру и северној Истри до 20. века сликовито описује правник и публициста Никола Милованчев.

Никола Милованчев је пре десет година, као правник и публициста, уређивао часопис „Беседа“, који је издавало Друштво српска заједница у Љубљани. На Филозофском факултету у Љубљани магистрирао је на тему Орјуна (Организација југословенских националиста) у Словенији, политичка организација у Југославији односно Краљевини СХС двадесетих година прошлог века, која се залагала за унитарну Југославију. Била је позната и по борби против фашизма на Приморском. Једна од области Милованчевог истраживања су миграције на Балкану од средњег до 20. века, које обухвата и црквену историју. Када се становништво сели, оно носи своју религију са собом.

За време млетачке владавине у Копар су долазили Грци и Власи

Подручје Копра и већи део Истре било је под млетачком влашћу више од 400 го-

дина, све до 1797. године, а за то време у Копар долазе православни Грци и Власи, који су раније боравили у грчким земљама које су окупирани Турци, или на грчким острвима која су Млечани заузели и припојили својој земљи (Јонска острва, једно време и Крит и Кипар).

После Косовске битке 1389. године српско становништво је избегло од Турака и масовно се исељавало. У другој половини 15. века многе избеглице су се морем и копном пробијале у Истру. Године 1463. дошли су у Савудрију „Sclavi“. Исте године копарски епископ доделио је фрањевцима трећоредцима цркву Јована Јеванђелиста за веронауку православних (шизматика) „Морлака“. Године 1476. „Sclavi“ су дошли у Пиран, где им је општина доделила необрађено земљиште које је припадало тврђави. Ослобођени су дајбина за десет година.

Крајем 15. века ускоци су се населили на тршћанском Красу и продрли све до реке Соче.

Многи православни Срби досељени су у Венецију, где су основали приватну црквену општину, одвојену од Грка. Православни далматински епископ и црквени историчар Никодим Милаш наводи да их

је морало бити много, пошто је млетачки закон о друштвима за регистрацију црквеног сабора захтевао чланство од најмање 250 чланова – породичних главара.

Имигранти су градили своје цркве. На подручју данашње Словеније највише их је било у Белој Крајини и Посавју. Према речима академика Милка Матичетова, родом из Коприве на Красу, православна црква у суседном селу Брје посвећена је Св. Елији. У овом селу и данас постоје презимена која доказују долазак српских ускока: Новић, Стојковић, Јурца. У Пивском је пре неколико година, приликом обнове католичке цркве у селу Загорје, откривена камена надгробна плоча у звонику са ћириличним натписом „Овде почива Јово“ (оп. „Tukaj počiva Jovo“).

Већина њих су били трговци који су бежали од турског насиља

Нажалост, о томе данас нема сачуване архивске грађе. Западне области православне цркве биле су далеко од седишта српског патријарха у турској области, у Пећи, а аустријска и млетачка држава нису подржавале православну црквену организацију. У тешким условима, под притиском преласка или преласка у другу веру и асимилације, српска црквена ор-

На Музејском штрџу стајао је моћни доминикански манастир

ганизација је брзо нестајала, а са њом и њени документи.

Данас није познато да ли су грчки православни свештеници из Венеције бар повремено посећивали Копар за време Млетачке републике. Једини поуздани податак из овог времена односи се на боравак далматинског свештеника Лазара Вујиновића, коме је током кратког боравка у Копру и Трсту 1778. године угостио пуковник руске војске Јован Кнежевић.

Неке познате православне Грке и Влахе који су живели у Копру крајем 18. и почетком 19. века навео је Andrea Tommasich (познат под псеудонимом Gedeone Pusterla) у свом делу *„I rettori di Egida Giustinopoli Capo d'Istria“*, који је штампан год. 1891. Највише су били трговци који су од турских насиља пребегли у Копар из грчких земаља Епира, Тесалије и Мореје.

Да споменемо неколико имена: **Condurichi** Demetrio и Giorgio, **Calogiorgio** Giovanni и Atanasio, **Coloca** Costantino, **Diamante** Eustachio и Giorgio, **Vaccomi** Nicolo, **Fanopolo** Costantino, **Giorgiato** Bartolomeo, **Manetta** Orazio, **Lagudi** Apostolo, **Demetrio** Giovanni и Nicolo, **Rebu** Caralambo, **Panajotti** Demetrio, **Gazzuli** Costantino, **Carali** Costantino, **Stratti** Spiridone **Vassili** Nicolo и други.

Копарски манастири постају казнионице, цркву користе православни

Године 1797. Венецију је окупирао **Наполеонова војска**, што је значило крај млетачке државности и моћи у Копру и Истри. Након Бечког конгреса 1815. године, Истра и друге јадранске области Млетачке Републике припале су Аустријском царству. Аустријске власти су 1820. године почеле да организују казнионицу у **два некадашња манастира у Копру**, у доминиканском манастиру и манастиру Св. Григорија. Оба манастира су Французи укинули 1806. године.

Затвор је био намењен затвореницима

из Истре и Далмације. У то време Аустријанци су **цркву** као део некадашњег глагољашког манастира посветили за православно богослужење и служила је овој намени све до почетка Првог светског рата 1915. године, када је затвор из ратних разлога испражњен.

Према сазнањима историчарке **Власте Белтрам**, од краја шездесетих година у копрским затворима ради **школа за затворенике**. У њему су 1877. године предавали два учитеља, два католичка свештеника и православни свештеник **Владимир Кордић**. Кордић је као свештеник у Копру био у служби аустријског министарства правде.

Све до средине 19. века Словенци из околине Трста, посебно са Краса, имали су велико поштовање према православној вери. Према запису из 1868. године многи **католички Словенци** су посетили **српску цркву Св. Спиридона у Трсту**, нарочито у случајевима болести. За многе се каже да су се излечили након молитве у овој цркви, па су игнорисали забрану коју су им наметнуле католичке црквене власти. Ова се обратила тршћанском магистрату, који је оштро одговорио и препоручио Српској црквеној општини Трст да својим свештеницима **забрани читање молитви за словеначке католике**.

Брутално сузбијен покушај преласка из католичке у православну веру у Випави

Осамдесетих година 19. века двојица православних свештеника у копарској казнионици били су **Јован Маричевић**, рођен у Пероју при Пули, који је био свештеник перојске парохије. У Копру је до 1894. године радио и поп Лазар Азицки.

У јесен 1889. године покушано је да се у **Випави** оснује нова православна парохија, али је покушај одмах **сурово угушен**. Септембра 1889. године 600 становника села Подрага код Поднаноса (напомена: село се тада звало Поддрага) одлучило је да пређе у православље. У Карловац је упућена делегација српском православном епископу **Теофану Живковићу**. Али ово је толико узнемирило римокатоличку цркву и аустријске државне власти да су

Даворин Јенко

22. октобра 1889. године са 17 жандарма опколили Подрагу и извршили репресивну акцију. Жандарми су предводницима преласка на православље уручили оптужнице, сељани су потом попустили и остали у католичкој вери.

Након завршетка Првог светског рата и слома Аустроугарске 1918. године, област Копра, Истре и Трста припала је **Краљевини Италији**. Тако је остало до краја Другог светског рата 1945. За то време **није било новог досељавања православног становништва**, а старе лозе су изумрле.

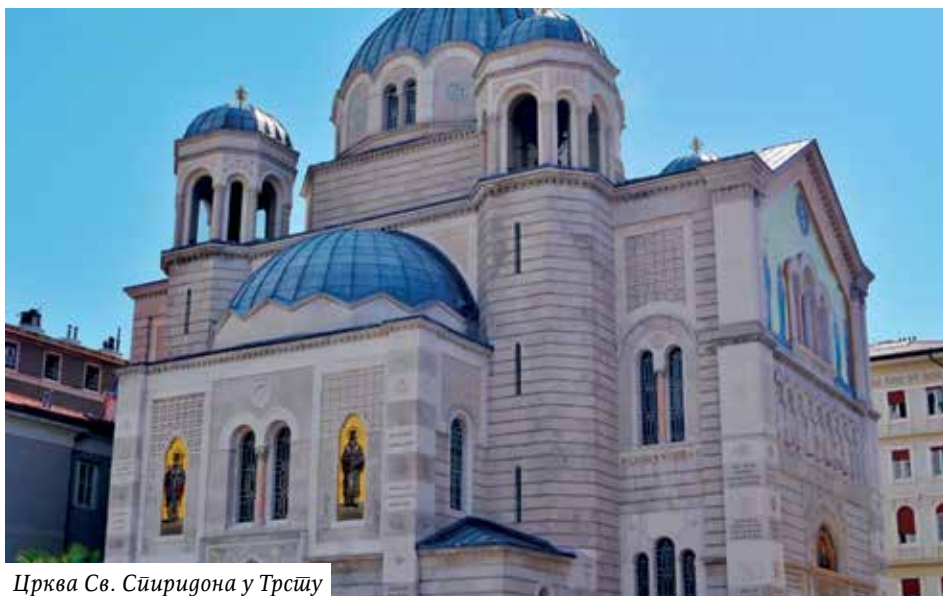
Важан сегмент православне духовне музике у Трсту

Постоји још један важан сегмент духовности и културе који је у 19. веку и у првој половини 20. века повезивао приморске Словенце, Италијане и Србе на северу Јадрана, али је готово нестао у забораву: **православна духовна музика**. Пионир у овој области био је композитор Франческо Синико (Francesco Sinico) (1810-1865) из Трста, дугогодишњи духовник Српске православне црквене општине у Трсту, који је и подучавао **Даворина Јенка**.

Године 1840. Синико је написао прву вишегласну литургију у историји музике у Српској православној цркви. Подучавао је Јенка за време школовања на вишој гимназији у Трсту (1854-1858). Са сигурношћу можемо закључити да је Јенко **први додир са православном музиком имао у Трсту**. Како знамо, Јенко је касније компоновао српску химну „**Боже Правде**” и словеначку „**Напред заставе Славе**” („*Naprej zastave Slave*”).

На месту капелана у цркви Св. Спиридона у Трсту, дело свог оца наставио је **Ђузепе Синико** (Giuseppe Sinico) (1836-1907), такође познати композитор и аутор пет опера, који је руске духовне композиције прилагодио за потребе цркве.

У првој половини 20. века православну духовну музику су у истој црквеној општини компоновала тројица приморских Словенаца из Трста: **Василиј Мирк** (1884-1962), **Убалд Врабец** (1905-1992) и **Иван Грбец** (1889-1966).

Црква Св. Спиридона у Трсту

Обновили споменик Михајлу Пупину

На Бледу обновили споменик Михајлу Пупину, Србину, који има заслуге, да је Блед дио Словеније

На свечаности која је одржана 10. октобра 2023. споменик Михајлу Пупину открили су мр Леа Ферјан, директорица Завода за културу Блед и Горан Марковић, отправник послова у Амбасади Републике Србије у Словенији.

Године 1919, на позив Краљевине СХС, присуствовао је Париској мировној конференцији после Првог светског рата. Михао Пупин, угледни српско-амерички научник и проналазач својим знањем и широким кругом познаника био је изузетно значајан члан делегације Срба, Хрвата и Словенаца. Према историчарима, за њега је велика, можда и највећа заслуга што су Блед, Бохињ, Јесенице, Крањска Гора и велики дио Јулијана са Триглавом додијелили Словенији или Краљевини СХС а не у Италију у Париз. Математичару, физичару и проналазачу међународног угледа и славе су на Бледу 1921. године додијелили и звање почасног грађанина за заслуге у преговорима.

Михајло Пупин је рођен 9. октобра 1854. године у селу Идвору у Банату у тадашњој Аустроугарској. Био је син неписмених родитеља, који су му ипак дозволили да иде у школу. После очеве смрти нашао се у озбиљним финансијским потешкоћама, па је 1874. отишао у Америку. Тамо је 1879. године, након што је прво радио као физички радник, уписао Колумбија колеџ у Њујорку. Студирао је математику, физику и хемију у Кембриџу и Берлину и стекао звање доктора наука.

Пупин је у свијету познат прије свега као проналазач. Носилац је 34 патента, од

Мр Леа Ферјан и Горан Марковић

којих је најпознатији онај који је значајно продужио удаљености телефонских комуникација смањењем губитка јачине струје. Својим радом се толико усталио да је добитник бројних високих признања и почасног доктора на 17 универзитета у САД и Европи, саопштио је Институт за културу Блед. Научник, академик, писац и проналазач преминуо је 12. марта 1935. године у Њујорку.

Споменик је 2015. године Република Србија даровала Словенији ин он стоји у Малој Заки, исти кип краси такође и Пупинов родни крај Идвор. „Данас поклон представља заједничку тачку између двије земље”, рекла је на свечаности у Малој Заки мр Леа Ферјан. „Данас овом свечаношћу оживљавамо дјелић словеначке и бледске историје, и тиме можда оживљавамо заборављене чињенице да поново оживе”.

Горан Марковић, отправник послова Амбасаде Републике Србије у Словенији:

„Пријатељство словеначког и српског народа је живо и здраво, томе дугује и животно дело др Михајла Пупина и представља обећане за будући рад на унапређењу наших односа у свим областима, што мислим да већ успевамо“. Горан Марковић, отправник послова Амбасаде Републике Србије у Словенији: „Пријатељство словеначког и српског народа је живо и здраво, томе дугује и животно дело др Михајла Пупина и представља обећање за будући рад на унапређењу наших односа у свим областима, што мислим да већ успевамо“.

Споменик је очишћен и рестауриран, као и натписи на плочама око споменика. Статуу, која је дело Александра Зарина, рестаурирао је рестауратор Јака Грмек.

У Заводу за културу Блед, гдје су се одазвали иницијативи за обнову споменика, побринуће се и о допунама: споменик ће бити опремљен QR кодом са линком до кратког филма о великом српско-америчком научнику, проналазачу и мислиоцу др. Михајла Пупина, коју су први пут видјели присутни на свечаности у Малој Заки.

Овој свечаности присуствовали су и представници Савеза српских друштава Словеније, представници српских друштава у Савезу, око педесетак посјетилаца из Љубљане, који су дошли у организацији Амбасаде Републике Србије и Српске православне општине Љубљана, као и чланови омладинске фолклорне групе КУД „Младост” из Љубљане. Послије свечаности приређен је ручак за све присутне на овом догађају.

Текст и фото: Душан Јовановић

КУД „Младост” Љубљана

Изгубљено маче

(Негђе у БиХ, јуна 1992. године)

- Мајко! Молим те! Само да га унесем у кућу. Узећу га код себе, а нећеш га ни видјети.

- Не! Рекла сам ти већ, а и знаш да не волим мачке по кући! Ко зна одакле је стигло?

- Сигурно је дошло јуче, с оним дјечаком што је тражио воде за болесну мајку, па кад су они отишли оно јадно остало.

- Могуће. А оно јуче...? Баш је било тешко гледати. Како ли је њима било на запрегама и тракторима, по онако јакој врућини?

- Дјечак, кога споменух, рече да су из неких села од Брода. Отац му је погинуо, а он, с болесном мајком и осталим народом иде за Србију.

- Да ли то, сине, драги Бог види!

- Сигурно види мајко. Зато и одох узети оно маче, а и бојим се да нико од нас неће заспати од његовог цвиљења. Док је, кроз прозор, златна мјесечева свјетлост обасијала лежај на коме су спавала дјеца, Марија је, сједећи држала маче које се смирило и заспало. Њежно га милујући по меканом крзну, тихо му се обрати:

- Кад би само знало да ми кажеш одакле си дошло, и зашто баш под прозор од собе у којој спавамо моја дјеца и ја? Гдје су ти мајка и отац? Имаш ли браће и сестара? Да ти ниси можда...? Или, да у твом малом тијелу није...? Не замјери ми ако свашта питам и молим...

Знаш, мацо, чула сам од старих и мудрих људи (а они су због животног искуства, често, и углавном у праву), да ми само мислимо да све знамо, а у ствари, много тога не знамо, јер се понекад догоде ствари које се чине немогуће, а зашто се догађају, то само Бог зна... знам да је све вријеме сурове реалности и окрутних догађања, али, ко зна? Можда Бог, и нека друга добра

сила, ипак нађу времена за чуда, за која људи и не знају да постоје, као што је.. Ко зна, чија је душа у твом малом њежном бићу, и како си знало под чијим ћеш прозором ове ноћи потражити помоћ у страху од самоће? Боже мој! Да ми је знати, како је мој Живко? Да ли је...? Како је његово срце?

Прошлог љета, за вријеме тешких и спарних ноћи, како је много времена проводи

на отвореном прозору, тражећи свјежег зрака, а кад бих устала и пришла му да видим како је, рекао би:

- Ма не брине. Иди, спавај. Мало ме гуши, па ми свјез зрак помаже.

Још се опорављао од сложене операције на срцу. Имао је лијекове, и све услове за опоравак, а опет, било је тих криза ноћу. Ваљда, кад се све стиша, лакше се осјети сваки отежали уздисај, или неправилан откуцај срца. А, ове ноћи? Гдје је? Како му је? Има ли хране и лијекова? Да није неко окрутан према њему?

А јуче, пролазећи поред наше куће, мој школски друг Чедо, обучен у маскирну уноформу, застаде на капији, и рече: Знаш, Марија, да ти је муж остао „тамо“. И да бринеш, али, брзо ћеш ту у свој град. Кажу, само још који дан...

Кад у току дана чујем потмулу тутњаву, уплашим се да је то баш над мојим градом, јер ваздушном линијом он није далеко, па се све чује. Размишљајући о томе шта Чедо рече, питам се, да ли ја уопште желим да се то деси, и да тада Живков живот буде још угроженији! Јер, кад се сукобе двије војске, оне не питају цивиле ко је ко, коме „припада“, и, како неки кажу, зашто није није на вријеме напустио град? Готово у сваком рату, цивили су највећа жртва.

Пребројавање и лични подаци, долазе тек касније.

Боже! Чувај мог Живка, а и друге, знане и незнане, све који нису стигли, или нису имали куд отићи, из те, како рекоше, за зараћене стране „стратешки важне зоне“. Само да преживи...

Марија подиже длан са уснулог мачета у свом крилу, које се удобно намјестило, и одавно заспало.

Опрости, малена, ако ми је рука тешка док те милујем. Само ти спавај. Ено, кад си ти престала да цвилиш, и моја дјеца су спавала. Сад вас је опет у сну троје. А ја? Ко зна...? Можда ћу до ујутро овако чувати ваш сан, мислити на мог Живка, и на све безимене и небројене невољнике.

Ружица Кљајић
(Објавила пет књига за децу.
Песме и приче објављује у
књижевним часописима.
Живи у Сомбору)

Branko Baćović

ČEKAJ ME

Otišla si mnogo davno
iza oblaka
ponela si svoje snove
na belim krilima

Sakrila se iza cveta
nežnog malenog
nestala si iza svoda
plavog beskrajnog

Čekaj me
kao nekada
čekaj me
iza osmeha

Čekaj me
kada odu svi
čekaj me
samo ja i ti

Čekaj me
ispod prozora
čekaj me
iza bagrema

Čekaj me
na kraju ulice
čekaj me
pored obale

Voleo sam njene usne
slatke šarene
voleo sam njene oči
crne nemirne

Ostao je samo dodir
tvoga srca mom
ostao je samo miris
proleća i znaj

Čekaj me
kao nekada
čekaj me
iza osmeha

Čekaj me
kada odu svi
čekaj me
samo ja i ti

Čekaj me
posle košave
čekaj me
pored ljuljaške

Čekaj me
u letu goluba
čekaj me
u našim pesmama

NA GRANICI SVETOVA

Jednoga dana, dok sam se igrao sa svojim sinom u parku, vetar me je udario u leđa noseći mirise, melodije i sećanja. Najednom sam se našao između visokih novobeogradskih oblakodera koji, kao kanjon reku, čuvaju naša detinjstva da ih ne odnese zaborav. Na drugoj strani dvorišta je stajala ona i kikotala se.

Dolazila je često, iz susednog bloka, zajedno sa još par devojčica ispred naše zgrade, gde smo mi dečaci glumili Tarzane iskačući iz ljljaške u pokretu i partizane jureći Nemce oko drveća. Kada bi one došle, malo bismo se umirili i počeli da se zabavljamo sa nekim umerenijim igrama kao što su Monopol, karte ili začikivanje ispod zvezdanog neba.

Utrkivali smo se ko će biti duhovitiji, zabavniji i opušteniji. Sećam se kako smo se prvi put napili i to na sred centra grada. Devojčice nisu pile, samo mi „muškarčine”. Dva gutljaja vina i već smo bili najveći šmekeri u bioskopu u koga smo ih odveli. Jedino ljudi koje smo gazili dok smo tražili svoja sedišta nisu bili istog mišljenja.

Odlazili smo pored Save vozeći bicikle, pričali smo do dugo u noć, pravili zabave... Dovoljno bi bilo da samo jedan siđe u dvorište i vikne – žurka! To bi značilo da je nečiji tata negde na placu odnosno vikendici ili je nečija mama dežurna tako da je stan bio samo za omladinu. I već bi nas 20-tak pevalo i veselilo se. Za svaki događaj smo obično snimali i posebne kasete (to su one male crne plastične kutije preteče CDova i USBova) sa određenom muzikom „za sve”, znači malo zabavne, malo narodne i malo rok muzike. Desile su se i prve simpatije ali i prvi poljupci.

Imali smo jedno pravilo, posle svake zabave smo se potrudili da vratimo stan u „pređašnje stanje”, tako da nam roditelji sledeći put ne bi zabranili da dovodimo prijatelje. Jednom je moj tata našao par flaša u saksijama od cveća, ne mogu da se setim svog brilijantnog odgovora na njegovo pitanje „šta će one tamo?”, ali znam da se situacija umirila i da embargo na stan nije zaživeo.

Tada, nismo znali šta je plač i tuga. Čak i kada smo padali sa Pony-ja, naših razjarenih konja na dva točka u galopu, je bilo nekako drugačije. Kada bi se to desilo niko nije plakao, samo je obrisao pesak i sitne kamenčiće ostale iza kamiona koji su pravili naše blokove i jurio dalje. Možda je bio malo tužan što je izgubio titulu najboljeg bicikliste ali to nije bilo ni približno onom osećaju koji smo doživeli jednog dana kada joj je u igri pala perika. Ako se tada neko i nasmejao, par meseci kasnije, jednog vetrovitog jutra, nikome ništa više nije bilo smešno.

Nekontrolisano smo počeli da plačemo. Plač se pretvorio u nazdravljanje u njenom imenu a nazdravljanje se pretvorilo u pevanje pesama koje je ona volela. Drali smo se iz svega glasa. Niko nas nije umirivao, niko nas nije utišavao. Znali su da tuga jedino može na taj način da ode iz naših srca i da uđe u zadovoljstvo da smo je poznavali.

Sahranjena je u belom kovčegu na obližnjem brdu. Posle toga žurke više nisu bile iste kao pre, ali ni naše detinjstvo. Prolazile su decenije, dok se iznenada nije pojavila nošena vetrom iznad svoda nebeskog. Napisao sam pesmu i otišao da nađem fotografije iz tog perioda ne bi li našao njeno lice.

Ali, uzalud. Na jednoj slici je bila pokrivena kosom a na drugoj se sakrila iza stuba. Njen lik mi se izgubio iz sećanja ali još uvek čujem njen smeh koji kao da dopire sa rajskih livada.

Bog da joj dušu prosti.

Branko Bačović

Lektura: Jelena Prodanović

Језичке недоумице

Како се пише, како се каже - 14. део

Авио моделар или авио-моделар

Пише се **авио-моделар**.

Префиксоид **авио** кад значи авионски пише се са цртицом: **авио-гума, авио-карта, авио-компанија, авио-механичар, авио-превоз, авио-превозник, авио-гориво, авио-такси, авио-митинг**.

Бамбадава или банбадава

Пише се **бамбадава**.

Гимназијалац или гимназиста

Правилно је гимназијалац и (ређе) гимназиста.

Дарданеле или Дарданели

Правилно је и једно и друго. Генитив гласи Дарданела.

Екстравертан или екстрвертан

Пише се и једно и друго. Боље је **екстрвертан**.

Журки или журци

Пише се и једно и друго. Датив и локатив од именице **журка** која означава птицу из породице лиски, гласи **журки**: пас је потрчао ка рањеној журки. Датив и локатив од именице **журка** која означава забаву (жур), гласи **журки** и **журци**: синоћ смо били на журки или журци. Једнотомни Речник Матице српске из 2011. на страни 359 има две одреднице журка. Прва у значењу барска кокица *Gallinula chloropus* и друга у значењу вечерња или ноћна забава (обично за младе); уп. жур. У овом другом значењу датив је журки и журци. Ова врста забаве може се пронаћи у Речнику САНУ и у шестотомном Речнику Матице српске само под одредницом жур (фр. jour). Први је обрађују 2006. И. Клајн и М. Шипка у Великом речнику страних речи и израза на страни 470: журка, ж, дат. журци, ген. мн. журки фам. в. жур.

Загризен или загрижен

Пише се и једно и друго. Трпни глаголски придев од глагола загристи гласи загризен. Исто и гристи-гризен, изгрести-изгризен, нагрести-нагризен, одгрести-одгризен, прегрести-прегризен, угрести-угризен. Придев који значи задрт, тврдоглав је загрижен.

Један добар човек или један добри човек

Пише се један добар човек. Уз **један** и **неки** иде придев неодређеног вида.

Каприц или каприс

Пише се **каприц**.

И каприциозан, каприциозно и

каприциозност. Од француског caprice и латинског sarere што значи јарац, **каприц** је тврдоглавост, својеглавост, ћудљивост, хир.

Летелица или летилица

Ијекавски облик је **летјелица**.

Мајонез или мајонеза

Пише се и једно и друго.

Правопис препоручује **мајонез**.

На радију или на радиу

Пише се **на радију**.

Ј се пише између и на првом месту и **а, е**, у на другом а не пише се када је **о** на другом месту: **радио-радија-радију-радио-радио-радиом-радију**.

Оболење или обољење

Пише се **обољење**.

Код глаголских именица изведених од глагола са самогласником и у основи презента обавезно је јотовање.

Патриоте или патриоти

Пише се и једно и друго.

Именица **патриот** или **патриота** у множини гласи **патриоти** или **патриоте**.

Рајф или раиф

Пише се **рајф**.

Од немачког Reif, *чврсти, чврсто украсни коџур који се сивања на главу да би сиречио њагање косе на лице*, зове се рајф. Одредница рајф се налази у Великом речнику страних речи И. Клајна и М. Шипке. У Правопису постоји лично име Раиф које се пише без ј, али заједничка именица рајф пише се са ј: Раиф Диздаревић не носи рајф.

Санскрт или санскрит

Пише се и једно и друго.

За класични језик индијске књижевности (од санскртског самскртам које значи *састављен, сивљен*) употребљавају се облици санскрт и санскрит али Правопис препоручује санскрт као бољи.

Тло или тле

Пише се и једно и друго.

Боље је **тло**, тле је старији облик.

Израз губити тло под ногама значи *губити ослонац, њосијати несијуран*.

Ћуфте или ћуфта

Пише се и једно и друго.

Ћуфта-ћуфте-ћуфти-ћуфту-ћуфто-ћуфтом-ћуфти је именица женског рода а **ћуфте-ћуфтета-ћуфтету-ћуфте-ћуфте-ћуфетом-ћуфету** је именица средњег рода. Синоними су и значе *јржена лоптица*

самлевеној или исецканој меса. Израз алати ћуфте значи *нека ти је срећно, свака ти част, браво, честитам*.

У никога или ни у кога

Пише се **ни у кога**. Када се уз заменицу никоји употребљава предлог, он се умеће иза ни и пишу се три одвојене речи.

Филозофија или философија

Пише се **филозофија**.

Од грчког *filosofia*, љубав према мудрости, добили смо **филозофија** према традиционалном латинском изговору.

У Правопису у тачки 192 стоји: „Облици типа *Ojdip, Ajgej, Ajsop, Sisif, ambrosija, filosofija, muse* могу представљати само издвојени манир ужих кругова, али не образац за углед... облици типа оних наведених никако немају места у стандарду књижевног језика”.

Хвала на пажњи или хвала за пажњу

Пише се и једно и друго. Обе конструкције су правилне, у нашем језику је правилно и захвалити некоме на нечему као и захвалити некоме за нешто: **хвала на пажњи и хвала за пажњу**. Израз **хвала на питању** је одговор на питање *како сће, како си и сл.* и увод у нпр. *добро*. Израз **(и)то ми је хвала за све** употребљавамо кад је неко незахвалан.

Цедаљка или цедиљка

Пише се **цедиљка**.

Ијекавски **цједиљка**. Датив и локатив гласе **цедиљци**.

Чартер-лет или чартер лет

Пише се **чартер-лет**. И **чартер-авион** и **чартер-аранжман**. То су полусложенице које се пишу са цртицом.

Шарац или шарац

Пише се и једно и друго. Великим почетним словом пишу се посебна (властита) имена животиња: Шарац (коњ Марка Краљевића), Јабучило (коњ војводе Момчила), Букефал (коњ Александра Македонског), Јаблан (бик из приповетке Петра Кочића), Фердинанд (бик), Лајка (пас који је био у свемиру), Рудолф (ирвас црвеног носа), Бамби (лане), Понго и Пердита (пси далматинци), Балу (медвед из Књиге о ђунгли). У свим осталим случајевима малим словом: шарац (шарени коњ), шаруља (кр ава), руменка (крава), вранац (коњ црне длаке), липицанер (коњ), далматинац (раса паса).

Зоран Т. Радоњић

ОПРОШТАЈ ЊЕГОШЕВИХ РОДИТЕЉА ОД
ЊЕГОША

„Бог помага, браћо Црногорци,
вitezова косовских потомци.
Ако Бог да и Тројица света
да смрт мога најљепшег цвијета –

мога сина, вашег господара –
буде срећна и да понос ствара
свима нама, нашој земљи милој
и витешкој, вјечној, неумрлој.
О, велики сине, моја дико,
црногорски пјесниче, владико,
о, радости мојих дана, снаго,
моја срећо и најдраже благо,
зар ја старац од стотину љета
да испраћам тебе с овог св'јета?
Но смрт може и лијепа бити,
ама баш све, Раде, пристоји ти,
па чак и смрт, свевишњег ми Бога
и брата ми Петра Цетињскога.
А ја старац бих те пољубио
у тај образ бијели и мио,
ал' владике према обичају
у руке се само цјеливају.
Црногорско соколово крило,
напушташ нас, све ти просто било.
Поносан сам на твоје врлине,
вјечно збогом, најмилији сине."
То су р'јечи Тома Марковога
на сахрани сина његовога –
Радивоја – Рада ил' Његоша
што је премлад ка вјечности поша'.
Посл'е ових Томових ријечи
послушајте шта ће мајка рећи:
„О, Његуши, браћо, соколови,
призор ми се не допада ови
и кумим вас Богом, престаните!
Не приличи то што сад чините,
што плачете и зашто кукате,
нек опроштај ведрa лица прате,
мој је Раде то и заслужио,
јер се, браћо, он није родио
за плакање нити за кукање,
већ га родих у добро имена
нашег српског, да за сва времена
буде понос и мени и вама,
да га никад не прогута тама.
Нек потраје ова наша бајка.
Ја сам била и данас сам мајка
најсрећнија, јер ми Бог дарива
тебе, сине – црногорског дива.
С тобом топла бијаше и зима,
о, најљепши међу најљепшима –
и тијелом, а и душом сјајном,
Црну Гору ти учине славном,
наш род ће те вјечно спомињати.
Ја за тобом нећу заплакати,
јер када бих ја то учинила,
твоја права мајка не бих била.
Нека плачу мајке издајника
и погани људских, проклетника.
Нека ти је проста моја рана,
црногорско млијеко од дана,
од када си дошао на свијет,
ти никада, Раде, нећеш мријет.
Слава Богу горе у висине
што те, вазда мој најдражи сине,
тако младог и лијепог узе."
То изрече и не пусти сузе

поносита Ивана Томова –
Црногорка из најљепших снова.
Завиде јој још многи народи,
хвала њојзи што Његоша роди.

СРПСКА СВЕТИЊА

Сви народи светиње имају,
неки за њих и животе дају,
некимa је главни свети отац,
а некеме најпречи је новац.
Шта ли слави Србин – Црногорац
највише и најдуговјечније?
Шта ли му је срцу најмилије?
Злато није, а вјечног су сјаја,
шећер није, слађе су од раја.
Лаж не трпе, а милост не просе,
с јунаштвом се и чојством поносе.
Кад народу најтеже бијаше,
оне Србе са надом вјенчаше
и са вјером тврђом од челика
бранише их вјечно од крвника.
То су гусле – српска колијевка,
у Србима живе довијека.
Биле су нам и црква и школа,
мајка, отац и пјесма за кола.
Најсветије то су нам светиње,
није било Србина, Српкиње
да не знаше шта нам гусле даше.
А дале су печат нашем бићу,
пјевајући оде Обилићу,
Страхин бану, мајци Југовића,
о орању Марка Краљевића,
о женидби нашег првог цара,
о вечери задњој код Лазара,
Карађорђу и књазу Милошу,
ненадмашном мудрацу Његошу,
још о многим нашим јунацима
што царују данас небесима.
Када гуслар гуслама загуди,
сјећања нам на прошлост пробуди.
Нема таквог божанственог дара
да надјача српскога гуслара.
Од њега смо научили много,
он је наша веза с вишњим Богом
и легенда света, озвјездана,
мелем наших непреболних рана,
јер проклиње неслогу, издају –
то су мане што и данас трају.
Али пази, Бранковићу Вуче,
гуслар памти шта је било јуче,
гдје си био, шта си учинио,
што си српство у црно завио.
И данашњи нови Бранковићи,
клетва ће вас гусларева стићи!
Од ње нико не може утећи.
Гусле су нам ослонац највећи.
Свуда широм цијеле планете,
гдје су Срби – ту су гусле свете.
Чувајмо их од зла заборава,
ил' што рече најмудрија глава:
„Бе се гусле у кућу не чују,
ту је мртва и кућа и људи.“

Da li ste znali

Jeste li znali da u Nacionalnom parku Šar planina živi 147 vrsta dnevnih leptira, 45 vrsta vodozemaca i gmizavaca, oko 200 vrsta ptica i 32 vrste sisara!

Jeste li znali da sibirska velika ušara, najveća vrsta sove, ima raspon krila od oko 190 centimetara!

Jeste li znali da 91 odsto težine jagode čini voda.

Jeste li znali da roman „Drakula” Brema Stokera prilagođen je za filmsko platno oko 65 puta.

Najveća izmerena šiškarka na svetu pala je 2002. godine s jednog šećernog bora u američkoj saveznoj državi Ohajo bila je dugačka 58,2 centimetra!

Jeste li znali da „borboritmus” je stručni medicinski naziv za pojavu koju znamo kao „krčanje creva”.

Jeste li znali da ljudska očna jabučica teška je svega oko 28 grama.

Prvi pisac iz Afrike koji je dobio Nobelovu nagradu za književnost je Vole Sojinka iz Tigerije, dobio ju je 1986. godine.

Od oko dve i po hiljade postojećih vrsta palmi, najviše su takozvane andske voštane palme (Ceroxylon quindiuense), koje dosežu između 45 i 60 metara visine.

Jeste li znali da jedan grm crne ribizle godišnje rodi do 4,5 kilograma bobica.

Jeste li znali da najskuplji goveđi odrezak na svetu košta 3.200 američkih dolara!

Prvi javni spomenik Brusu Liju (1940—1973), filmskoj zvezdi i majstoru borilačkih veština, podignut je u Zrinjskom parku u Mostaru 26. novembra 2005. godine, a sutradan 27.

novembra, na 65. godišnjicu njegovog rođenja, i u Hongkongu.

Jeste li znali da je pištaljka prvi put na fudbalskoj utakmici upotrebljena 1868. godine u Engleskoj.

Jeste li znali da najstarija vetrenjača na svetu, koja se nalazi u holandskom selu Zedam, potiče iz prve polovine 15. veka.

Jeste li znali da Španija je dobila ime po feničanskoj reči zrap, što znači „skrivena zemlja”.

Prvobitna verzija trake za trčanje, koja se danas nalazi u svakoj teretani, osmišljena je kao sprava za mučenje zatvorenika u Velikoj Britaniji u drugoj polovini 19. veka.

Jeste li znali da zvanični spomenik bivšem predsedniku SAD Hariju Trumanu nije statua već stipendija za studije.

Naziv igrčke „jojo” potiče iz jezika ilokano, koji se govori na Filipinima, i znači „vrati se”.

Jeste li znali da Havaji imaju rekord najniže visoke temperature a rekord najviše niske temperature.

Zabeleženo je da je poslednja reč koju je češko-austrijski kompozitor Gustav Maler (1860—1911) izgovorio na samrti bila „Mocart”.

U Ginisovu knjigu rekorda 1995. godine upisan je papagaj vrste australijska tigrica kao ptica koja ume da izgovori najviše reči preko 1700!

Prvo udruženje vegetarijanaca na svetu osnovano je 1847. godine u engleskom gradu Ramzgejt.

Kafa je u islamskom svetilištu Meki bila zabranjena u 16. veku, jer se smatralo da podstiče radikalno mišljenje.

Snimak atentata na američkog predsednika Džona Kenedija otkupljen je za 16 miliona dolara.

Jeste li znali da slovo „J” se ne pojavljuje u periodnom sistemu elemenata!

Jeste li znali da slepi miševi čine gotovo četvrtinu svih sisara.

Moskovski metro dnevno preveze između sedam i devet miliona putnika, što je više od njujorškog i londonskog metroa zajedno!

Jeste li znali da bičevi prave pucketajući zvuk jer im se vrh kreće brže od zvuka!

Policajci u Indiji su plaćeni da neguju brkove jer oni kod ljudi ulivaju poštovanje.

Jeste li znali da kilo benzina sadrži onoliko energije koliko i 60 kilograma baterija!

U junu 1999. godine Butan je postao poslednja država na svetu koja je uvela televiziju!

Jeste li znali da lice i naličje zastave Paragvaja jedina zastava na svetu čije su lice i naličje različiti!

Jeste li znali da je najveća izmerena pahuljica na svetu bila je prečnika 38 centimetara!

Osamdeset odsto zaliha slatke vode na svetu je u obliku leda.

Jeste li znali da školjke umeju da plivaju! Jeste li znali da tečni kiseonik ima svojstva magneta!

U Kini sada ima onoliko korisnika interneta koliko u Evropi ima ljudi.

Većina tornada na severnoj polulopti se vrte u smeru suprotnom od kazaljke na satu, a na južnoj hemisferi u smeru kazaljke na satu!

Jeste li znali da od oko 7000 Karipskih ostrva samo je stotinak naseljeno.

Jeste li znali da 54-godišnji Rej Vudhol iz Vest Midlensa u Velikoj Britaniji je doživeo 24 srčana udara u 24 časa i sve ih je preživeo!

Jeste li znali da manje od jednog procenta svih bakterija na Zemlji izaziva bolest

Jeste li znali da naziv za crvena krvna zrnca srirociti u prevodu s grčkog znači „crveni šuplji sudovi”.

Jeste li znali da najmanji časovnik na svetu odnosno ikad napravljen težak je svega 35 grama.

Izvor: www.zanimljivostidana.com

Poučne priče

Somun

U davna vremena, Arapi su na venčanju delili meso umotano u somun. Ako je bilo više gostiju nego mesa, svojim rođacima i prijateljima – onima koje smatraju svojom porodicom, davali su prazan somun. Znajući o čemu se radi, oni su ih pojeli ne pokazujući da su prazni. Jednom je jedan od gostiju, ugledavši prazan somun, počeo da više pred svima: „Moj somun je prazan – bez mesa...!!! A domaćin mu odgovori: „Kriv sam pred tobom, jer sam te smatrao svojim...“
Za nauk: Koliko je onih kojima smo i mi sami zavedeni, verujući da su „naši“, da će se zalagati za nas, biti nam jaka leđa, ali nismo bili u pravu. Pažljivo birajmo one kojima ćemo udeliti „prazan somun...“

Zanimljiv put do sreće

Sreća je svuda oko nas

Bila jednom jedna mala djevojčica koja je željela da pronađe Sreću. Zнала je da je čeka dug put do sreće, tako da je spakirala pun kofer sendviča i sokova. Kada je otišla oko tri ulice dalje od svoje kuće, srela je jednu staricu. Starica je sjedila u parku i promatrala golubove. Djevojčica je sjela pored nje i otvorila svoj kofer. Htjela je da uzme sok, ali je onda primjetila da je starica izgledala kao da je gladna, te joj je ponudila jedan sendvič. Ona ga je sa zahvalnošću uzela i osmjehnula joj se. Njen osmijeh je bio tako lijep da je djevojčica poželjela da ga ponovo vidi, pa ju je ponudila sokom. Ponovo, starica joj se nasmiješila. Djevojčica je bila oduševljena! Sjedile su tu cijelo popodne, jele i smijale se, ali nisu rekle ni jednu riječ.

Kada se smrklo, djevojčica je shvatila da postaje umorna, te je ustala i krenula kući, ali prije nego što je napravila nekoliko koraka, okrenula se, potrčala prema starici i snažno je zagrlila. Starica joj je poklonila svoj najljepši osmijeh. Kada je djevojčica kasnije otvorila vrata svoje kuće, majka je odmah primjetila neku radost i sjaj na njenom licu. Upitala ju je: „Šta si ti to danas uradila, pa si tako sretna?“ Ona je odgovorila: „Ručala sam sa Srećom.“ Prije nego što je njena majka mogla odgovoriti, dodala je: „Znaš šta? Sreća ima najljepši osmijeh koji sam ikada vidjela!“

U međuvremenu, starica, blistajući od radosti, se vratila u svoj dom. Njen sin je bio zapanjen izgledom mira na njenom licu i upitao ju je, „Majko, šta si to radila danas, pa si tako sretna?“ Ona je odgovorila: „Ručala sam u parku sa Srećom.“ Zatim je dodala: „Znaš, ona je mnogo mlađa nego što sam očekivala.“

Izbor

Bila jednom zaista lepa ptica – jaka, slobodna i veoma hrabra.

Ničega se nije plašila.

Mogla je da leti gde god je želela i bila je veoma ponosna na svoje prelepo šareno perje.

Jednog dana, ptica je odlučila da se skrasi i napravi gnezdo za sebe. I tako, jedno po jedno, počela je da kida svoje perje i da ga koristi za pravljenje prelepog gnezda, koje je bilo komforno i pružalo je ptici osećaj sigurnosti. I ptica je bila srećna! Ali, više nije mogla da leti.

Fokus

Jednog dana pride učenik borilačkih veština svom učitelju i reče: „Zaista bih voleo da jednog dana postanem izvrstan aikido borac, ali smatram da treba da se posvetim i džudou kako bih bio upoznat sa različitim vrstama borilačkih veština. Samo tada bih mogao da budem bolji od svih ostalih.“

Učitelj je saslušao svog učenika mirno i onda mu odgovorio: „Ako čovek šeta poljem i počne da juri dve lisice u isto vreme, sigurno će doći trenutak kada će svaka od lisica krenuti drugim putem. Čovek će stajati zbunjen, i pri tom neće znati koju da juri. Vremenom će shvatiti da obe lisice ne može uhvatiti, i da je izgubio vreme i energiju ni za šta.“

Pauza

Jednog dana sedeše đaci sa svojim učiteljem mirno, dok je pored njih prolazio lovac.

Lovac je bio iznenađen što je video poznatog učitelja kako lagodno sedi i ništa ne radi, komentarišući da je učiteljeva neaktivnost, zapravo, gubljenje dragocenog vremena.

„Uzmi svoj luk, zategni ga i izbaci strelu.“ mirno odgovori učitelj.

I lovac to uradi – ponovo, i ponovo, i ponovo.

Na kraju, lovac reče: „Učitelju, ako nastavim da zatežem strelu ovim tempom, pući će.“

„Isto se dešava svima nama“ reče učitelj, „Ako smo preterano aktivni, i mi ćemo, takođe, pući. Prava stvar, koju treba raditi povremeno, jeste napraviti pauzu i prekinuti sve aktivnosti.“

Smelost

„Dva semena leže jedno pored drugog u plodnom tlu u proleće.

Prvo seme kaže:

„Želim da rastem! Želim da pustim svoje korenje duboko u zemlju ispod mene, i da poguram svoje izdanke kroz zemljinu koru iznad sebe. Želim da razvijem svoje pupoljke da bi objavili dolazak proleća. Želim da na svom licu osetim toplotu sunčevih zraka i na peteljkaма blagoslov jutarnje rose.“

I tako je raslo.

Drugo seme kaže:

„Plašim se. Ako pustim svoje korenje u zemlju ispod mene, ne znam na šta mogu da naiđem u tami. Ako se probijam kroz čvrsto tlo iznad sebe, mogu da oštetim tanane izdanke, šta ako otvorim svoje pupoljke, a puž pokuša da ih pojede? A šta ako počnem da cvetam, a dete me iščupa iz zemlje. Ne, mnogo je bolje da čekam dok sve ne bude bezbedno.“

I tako je čekalo.

Jedna koka koja je čeprkala po bašti, tražeći hranu, pronašla je seme

koje čeka i odmah ga pojela.

Život guta one koji se boje.“

Orao ili kokoš?!

Jednog dana neki čovek nađe orlovsko jaje i stavi ga pod kokoš. Nakon izvesnog vremena orlić se je izlegao istovremeno kad i pilići.

Počeo je da živi i ponaša se kao ostali pilići. Odrastao je sa njima.

Čitavog života orao je radio isto što i kokoši u dvorištu misleći da je jedna od njih. Ključao je naokolo u potrazi za bubama i glistama, kokodakao i lepršao krilima, uzdižući se po koji pedalj iznad tla.

Prošle su godine i orao je ostario.

Jednoga dana ugledao je u visini, na vedrom nebu, čudesnu pticu moćnih raširenih krila, kako lebdi na vetru.

Stari orao gledao je zadivljeno uvis.

„Šta je ono?“ – upitao je.

„To je orao, kralj ptica“, rekla mu je jedna starija kokoš.

„On pripada nebu, dok mi kokoši pripadamo zemlji.“

I tako je orao umro među kokošima, celog život ne znajući KO JE.

Мисли Аве Јустина Поповића

Апостолство

Шта је то апостолство? Радити дело Господње.

Шта је апостол? Слуга Цркве. А апостолство? Служење Цркви. Јер спасење је служење Цркви. А служење Цркви се састоји у слушању Цркве. Зато је она – тајна над тајнама, светиња над светињама, блавест над блавестима: светајна, свесветиња, свеблавест. Шта је благодат апостолства? Све оне божанске силе које су потребне за успешно проповедање Еванђеља: божанска мудрост, дар чудотворства, дар пророчтва, дар исцељивања, дар речи; све оно што апостоле од људи чини апостолима, и што они као људи никада не би могли имати по себи и од себе.

Апостолство се и састоји у томе: стално осећати себе посланим од Господа Христа, преноситељем Његове богочовечанске чудотворне свемоћи и спасоносног учења.

Лако је бити посланик човека, ма ког човека; посланик људи, ма којих људи. Али бити посланик Богочовека, то је и страшно и величанствено: страшно по одговорности, величанствено по предмету посланства.

Господ Христос оставља својим ученицима не само Своје учење већ себе, личност Своју. У томе се Он разликује од других учитеља; у томе се ученици Његови разликују од других ученика. Кроз свете тајне и свете врлине Господ Христос се усељује у Своје ученике, и они постају христоносци.

Спаситељ даје својим ученицима власт какву не виде свет, власт над гресима, а тиме над смрћу и сатаном.

У апостолству Господ не допушта друге методе сем својих, богочовечанских; не допушта ни компромисе са методима овога света. Свака реч Спасова, од петог до четрдесет другог стиха десете главе – јесте заповест, богочовечанска заповест. Све те заповести биле су, јесу и увек ће бити заповести за све ученике Христове свих времена. Да, да, да: увек исти Спаситељ, увек исто спасење, увек исто апостолство, увек исти методи, методи богочовечански и неизменљиви.

То разумевање тајни небеских и земаљских, природних и надприродних, чини од неукних ученика Христових учене људе, од немудрих мудре, од некњижевних књижевне.

Господ „ученицима особито казиваше све” – ето, коме Он повераваше Себе и све тајне на Тајној вечери, а „онима споља” све бива у причама, у сликама, у алегијама.

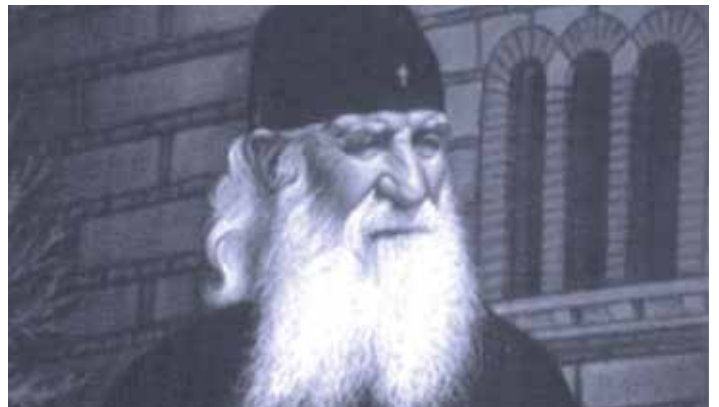
Апостоли су били скромни, са мрежом и рибарем Петром и његовом дружином, са Филипом и другима, прости људи, рибари, сељаци. Зашто њих културни људи, ето, толики свет образовани, две хиљаде година, зашто славите те прости богобојажљиве људе? Шта су учинили? То, браћо моја: допустили су и учинили да вером унесу у себе Господа Христа, да пођу за Њим и да живе Њиме. Да Он постане центар, срце њиховог срца, срце њихове историје, њиховог живота, њиховог бића.

Смерни и немоћни, они су Богочовеком постали моћни и свемоћни. Апостоли су просветили не један народ него цео свет.

Ако се не одречете себе и свега што имате, не можете бити моји ученици и ићи за мном. То је еванђелска дилема вере.

А то је посао у који треба да уђу и ученици као што су пре њих улазили Пророци. То је „посао” Месије у свету, то и храна за све његове сараднике... У целокупном том послу ради се једно: сабира се род за живот вечни: спасавају се душе од смрти и преводе у живот вечни... ТЕМЉА – БОЖИ РУОКСАД.

Ми православни хришћани живимо том апостолском вером и данас. Њу низашта не дајемо. Може се цео свет претворити у мучилиште, у мучилиште за нас православне хришћане, но ту веру ми не дајемо. То је све богатство наше, богатство заиста непропадљиво, богатство небеско, богатство које никад неће узети од нас.

Бог

Бог је Отац земљорадник; обрађује Сином сву земаљску њиву: све људе. А пошто је род људски – рукосад Божји, виноград Божји, то је Отац – виноградар.

Све око тебе и око мене чудотворац; све око мене и око тебе пева неку силну химну Богу; све око мене и тебе гласноговорници који оглашују и проповедају Творца Бога свих светова; свака травчица – гласноговорник, мегафон, свака птица, да човек који мало памети има види: гле еванђелист Божји, јавља силу Божју, јавља чудо Божје, сву милост Божју. Тако, све око човека, где год се окренеш, гле твој чудотворац.

Дефиниција Бога: љубав је дефиниција Бога и стил Бога. А за човека могло би се рећи: Богочовек је дефиниција човека и стил човека. Вечност испуњена љубављу, то је Бог.

Нико не може осим Богочовеком познати јединог и истинитог Бога. Хиљаду метара изнад земље човек се на земљи не види. А како то да човек може да смести Бога?

Богом смо јаки – само Богом. Иначе, без Њега људи су мољци и стенице, које ђаво сатире ноктом свога малог прста.

Што људи не виде – види Бог.

Тек кад Богом и из Бога погледаш себе, ти угледиш правога себе, и познаш правога себе.

Ни једна нас ствар не може учинити морално већима. Сву своју вредност и силу човек добија само од Бога и Божјег.

Бог између два разбојника – врхунац подсмеха, најлепши крин – између два трна. Призор какав не виде земља, нити ће икад видети. Бог се косне душе човекове, и она прогледа, и у Христу Бога и Спаситеља угледа.

Један је пут ка човеку: Бог. Јер је без Бога немогућно ни прићи човеку, ни љубити човека, ни познати човека. Само Богом и у Богу човек постаје и диван, и силан, и вечан.

Све је од Бога ради човека.

Бог је и сишао у човека, и живео у телу, да би показао људима како се живи Богом у телу и како је тело и дато људима ради тога да у њему живе Богом, на божански, на богочовечански начин.

Јер што су комарци према људима, то је сва творевина према Богу. И шта ја говорим: комарци? Та кад су сви људи пред Богом као капља и као прашина, онда Невидљиве силе можеш сматрати као комарце.

Сав Бог сишао је на земљу, да би сав човек узишао на небо.

По мери испуњења себе Богом, човек и познаје Бога. Испуњујући се Богом, човек се осветљује, освећује, обожује, и на тај начин оспособљује за истинско познање Бога.

Без Бога човек је неродна биљка.

Сишавши с неба, живи Господ и Бог снео је на земљу и сав божански живот, са свима његовим силама, да би људи, сједињујући се с Њим и у Духу Светом благодатно кроз свете тајне и свете врлине, усвојили тај божански живот и живели њиме на земљи, па и после смрти надаље кроз сву вечност.

Поучне мисли

ВЛАДИКА НИКОЛАЈ - МИСЛИ О ДОБРУ И ЗЛУ

ДУША ПРЕТЕЖНИЈА ОД ТЕЛА

Време је тица, која те кити шареним перјем, но, која ће доћи и да почупа своје. Ако будеш сувише везао душу своју за перје, време ће ти с перјем и душу очупати. Ах, како ће тада ружна бити нагота твоја!

БОГ НАЈВЕЋИ ТОЧАК

Велики точак спорије се окреће но стиже мали точак који се брже окреће. Што већи точак то спорије окретање и мање ларме; што мањи точак то брже окретање и више ларме. Ово важи како за ствари тако и за људе. Највећи точак у души човечијој јесте Бог. Његов се обим не види, нити се Његов ход чује од множине и ларме малих точкова. Но, кад се сви мали точкови у души утишају, душа се тек онда види у неизмерном божанском точку, којим је обухваћено небо и земља. И при тој изненадној и реткој визији душа осећа неисказану радост.

БЕЗБОЖНИК ЈЕ СЕБИ ЦЕЛАТ

Кад се човек окрене лицем к Богу, сви путеви воде Богу. Кад се човек окрене лицем од Бога, сви путеви воде у пропаст. Ко се одсутно одрече Бога, и речју и срцем, тај не може ништа у животу учинити, што не би водило његовом потпуном разорењу и телесном и душевном. Зато се не жури да тражиш целата безбожнику. Он га је нашао сам у себи, поузданијег него што му га сав свет може дати.

ЈАКИ ДУХОВИ

Није довољна само јачина воље, нити само јачина осећања, нити само јачина ума. Нити је све ово укупно довољно без светлог циља. Шта вреди атлету брзину ногу и јачина плућа, ако се свако у страху склања од њега и ако нико не жели помоћ његову? Све силне и бурне стихије природне, обучене у мрак ноћни, испуњавају путника страхом. Но, кад их јутарње Сунце осветли, путник се пријатељи с њима. Такви су и такозвани јаки духови. Обучени у таму егоизма и сујете они су страшило и људима и природи око себе. Но, када се осветле божанском светлошћу, они постају источник радости за све око себе. Јачи је град од кише, али зато ипак град нема пријатеља на земљи.

ДОБРОТА ЈЕ ДАЉНОВИДА

Доброта је даљновида и види најдаље узроке. Злоба је кратковида и види најближе узроке. Злоба и тица виде, да је потребан облак, да би пала киша. Доброта види, да је потребан Бог, да би пала киша. Злоба и магарац виде, да је потребно ђубре, да би растао кукуруз. Доброта види, да је потребан Бог, да би растао кукуруз.

ВЕЛИКИ ЧОВЕК

Не можеш бити велики човек докле год себе сматраш умрлим. Не можеш бити велики човек ни на једном месту на свету и ни у једном положају у друштву; - прво, докле год имаш страх ма од чега мањег од Бога; друго, докле год имаш љубав према чему мањем од Бога, и треће, докле се год не привикнеш сматрати своју смрт нечим бившим, а нечим будућим.

ЦЕЛИНА ОЧИГЛЕДНИЈА ОД ДЕЛА

Увек је очигледнија целина него део целине. Ово свакако због смислености и целисходности целине. Очигледнији је храст него жир на храсту. Очигледнија су кола него осовина кола. Очигледнији је човек него рука човека. Целина природе очигледнија је него ма која ствар у природи. Бог је очигледнији од природе и од свега у природи. Но кад се човек загледа у жир на храсту, жир му постаје очигледнији од храста. Кад се загледа у точак, точак му постаје очигледнији од кола. Кад се загледа у руку, рука му постаје

очигледнија од човека. Кад се загледа ма у коју ствар у природи, та ствар му постаје очигледнија од природе. Кад се загледа у природу, природа му постаје очигледнија од Бога. Но ова очигледност дела јесте тренутна, док је очигледност целине трајна. Отуда Бог је највећа и најтрајнија очигледност.

СЛАБИЋ

Злочин је слабост, а не снага. Злочинац је слабић, а не јунак. Зато сматрај свога злотвора увек као слабијег од себе, па као што се не светиш слабом детету, не свети се ни злотвору. Јер он није злотвор по снази, него по слабости. Тим начином гомилаћеш снагу у себе и бићеш као море, које се не излива да потопа свакога дерана, што се у њ баца каменом.

БРИЉАНТНА ШИМЕРА

Око није сито гледања, нити је ухо сито слушања. Свет је овај у целини као једна бриљантна шимера, но он је сама жалост у појединостима; исполинска храброст у целини, а мишији страх у појединостима; непобедни замах живота у целини, а очајно умирање у појединостима. И сва ова бриљантна шимера не може заситити ниједно око, нити и једно ухо, још мање може загасити жеђ телесних жеља, а најмање може она заситити жеђ духовну. Јер као што једна кап воде падне на врео језик ожеднелог путника и напоји га, тако и цела ова васиона - једна врела кап - пада на жедни дух и не само не напаја га, но управо та једна врела кап - васиона - и ствара жеђ и разгорева жеђ до безумља. Заиста, свет је и постао да створи жеђ код човека, но не и да је угаси.

ДУША ВИДИ

Наше очи, саме по себи, виде онолико колико и наше наочари. Наше уши, саме по себи, чују онолико колико и метална слушалица на њима. Наш језик, сам по себи, говори онолико колико и клатно у звону. Но, зато што наша душа види, очи наше виде. И зато што душа чује, уши чују. И зато што душа носи смисао, језик говори смислено. Да су очи наше као језеро, без душе оне би виделе као и језеро што види. Да су уши наше као пећине, без душе би оне чуле колико и пећине чују. Да је језик наш звучан као клатно у звона, без душе он би говорио колико и клатно говори.

ИНТЕРВЈУ

Једини искрен интервју научника с природом јесте: - Природо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју историка са историјом јесте: - Историјо, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Једини искрен интервју светитеља с Богом јесте: - Боже, кажи ми ко си ти, да бих знао ко сам ја? Непогрешан одговор у сва три случаја јесте: - Човече, нађи мене у себи!

Anekdote - Knjaz Miloš

A šta kaže narod?

Svakodnevno Je kod Miloša bilo na desetine molioaca i žalioaca po raznim pitanjima. Sa mnogima uverivši se u njihovu pravičnost nije prekidao razgovor dok ne priupita o letini i zdravlju u porodici, pa bi onda nezainteresovano pitao:

- Šta vako kaže narod u tvom kraju za vlas' i mene?

Ne shvatajući kako Knez naglo donosi odluke da treba pojačati davanja, ili smanjiti, direktor Knjaževe kancelarije u Požarevcu Jakov Živanović, osmeli se jednom da ga priupita.

- Kako to znate odavde kako treba koji knez po nahijama da postupi. Istog dana jednom šalžete depešu da pojača kulučnje, a drugom da smanji.

Na to se Miloš i nasmeja i odobrovolji.

- Ja vako osluškujem samo šta narod priča. Psuje li vlas, ja naredim zategni, psuje li još više, ja naredim zategni još jače, počne li da kune, poručim nek zategnu ponajjače. A primire li se, depeširam popuštaj. Ne valja ako se primire načisto. To se ne sme dozvoliti!

Letnja kiša

Tokom boravka u Beču, visoko društvo u kome se Knjaz kretao bilo je veoma zainteresovano za to u čemu Srbi uživaju. Na mnogim balovima, prijemima i pauzama pozorišnih predstava gospođe su se često interesovale kako se Miloševi sunarodnici zabavljaju.

- Pa oni, da vam rečem ukratko, najvećma vole da gledaju u nebo. – odgovarao bi im Knjaz. – Vide li kišu oko Vidovdana, vesele se više nego svi vi najsmješnijoj komendiji. A jopet, ugledaju li crne oblake posle Petrovdana, snevesele se kanda je ratno stanje.

Nakon toga obično nije dalje objašnjavao, jer to je bio zadatak nekog od njegove pratnje. Samo i njima nije polazilo za rukom da ubede bečlije u to da nečije glavno raspoloženje zavisi od kiše i od pšenice koja u junu klasa, a u julu se vrše.

Kruška

Usred Kragujevca je bila jedna kruška koju su čuvali samo radi hlada, preselivši se u taj grad Miloš odredi da to bude drvo o koje će se javno vešati osuđenici. Od tada bežali su ljudi i pogledom od njene hladovine, a još više od plodova, kojih zbog njene starosti ni do tada nije bilo u izobilju.

Čuvši govorkanja kako se neki nameravaju noću, kada i straža pospi, odseći krušku, Miloš se od srca nasmeja.

- Pa zar misle kako po Srbiji nema drugog drveća osim ove kruške, a i ona je izabrana ne zato što je nešto posebno, već samo što je na meti, i vide je i oni koji dolaze k meni i one koji odlaze.

Obiđi oko kruške

Zbog mnogih pritužbi na njegov račun jedan seljak je veoma često dolazio kod Knjaza, ali se nikako nije mogla dokazati njegova krivica.

- Tebe opet lažno optužiše, moj prikane. – Obrati mu se Miloš.

- Bog je na nebu tako rekao, a ti na zemlji, Moj Gospodaru! – Snishodljivo će okrivljeni.

- Izgleda i ovog puta je tako, nego kada prodeš pored one moje kruške ti obiđi dva puta oko nje i osmotri je. – reče mu Miloš otpuštajući ga. S vrata mu se seljak, klanjajući obrati:

- Kada dođem nekim drugim poslom, sada mi nije usput!

- Ma obiđi je ti sad, - Miloš će na to, – Drugi put može ona da se obrće oko tebe i osmatra te malo poduže.

Nenapisani ukaz

Vozeći se jednom fijakerom Knjaz ugleda nekoliko uhranjenih ovaca čistog runa pored puta. Pošto je običavao da zaustavi svoju pratnju kako bi popričao sa ljudima koji bi radili pored puta, ili čuvali stoku, i ovog puta doviknu kočijaču da stane.

Izašavši iz fijakera pratioci videše kako je glavnina stada na kosini

ispod puta, dok se iz jaruge čuo glas čobanina, koji je iz sveg glasa pevao, ne primećujući nikoga. Svi primetiše kako Knjaz iskrivi lice, jer mu pevanje pastira nije godilo, još kad primeti da je na putu ugazio u ljudski izmet, mahnu rukom da se kreće nazad.

Dok su mu ljudi iz pratnje čistili čizme, opomenu svog sekretara.

- Večeras 'vako, opomeni da se izdiktira ukaz u kome se zabranjuje da peva ko ne ume da peva i da se strogo kažnjava sranje po putevima! Kolona je otišla svojim putem, a to večer, kada je sekretar spomenuo ukaz, Knjaz odmahnu rukom:

- Ko će povatati sve što iz slasti pogane po putu. A oni drugi će pevati još jače kad saznaju za zabranu.

I tako osta.

Rječnik

Vuk Karadžić se pismom iz 1816. godine obratio knezu Milošu Obrenoviću za pomoć oko izdavanja prvog Rječnika, sa namerom da mu ga posveti. Ipak, sve što je Vuk uspeo da dobije bilo je obećanje da će mu Knez prvom prilikom poslati 1.500 groša.

Kako knez Miloš nikada nije poslao novac za Rječnik, tako je i posveta izostala.

No, veli jedna priča, Vuk nije samo nameravao da knjigu posveti Milošu, već je svojevrsno i njen sadržaj prigodio Knezu i njegovoj veseloj družini. Kada je Jovan Hadžić zamerio Vuku što je u Rječnik uneo onolike sramotne poskočice, pripovečice i izraze, Vuk mu je na to odgovorio da je hteo da ugodu knezu Milošu i starešinama koji su se psvokama najradije zabavljali, jer „sve se nadmeću koji će što sramotnije kazati, pa se onda načini smeh”, napisao je B. Zlatković, u Anekdotama o srpskoj knjizi prve polovine 19. veka a preneo Muzej Vuka i Dositeja.

Neka svi sviraju

U čast otvaranja Konzulske kancelarije u Beogradu iz Beča je bio poslat jedan kamerni orkestar da organizuje koncert.

Miloš pozva najvidenije građane, a sam zauze počasno mesto u prvom redu pored Austrijskog konzula.

Svojim je bio već uveliko u toku, kada se Miloš počeo došaptavati sa svojim ljudima oko. Konzul upita šapatom šta nije u redu.

- Vidim kako jedni ovde sviraju, a drugi ne sviraju. Neki počnu, pa prekinu, drugi malo svirnu, pa odustanu, a opet neki ne prestaju. – objasni Miloš.

- Gospodaru, takav je program. Kompozicija je takva. – Pokuša konzul objasniti sa što manje reči.

- E to vala ne može, ja sam ovde svima platio da sviraju i tako mora biti. Videvši kako se povećava komešanje u prostoriji Konzul, pozva svoje podčinjene i ovi nekako došapnuše dirigentu o čemu se radi.

Program na kratko bi prekinut, dok dirigent ne objasni svojim muzičarima kakva je želja njihovog domaćina i u nastavku je bilo onako kako je Knjaz želeo, bez remećenja lepote onoga što se sviralo.

Mudre misli

Ako činiš dobro, ne udaraj u veliko zvono.
 Ako hoćeš koga da poznaš, podaj mu vlast.
 Ako zagrmi na Svetog Iliju, neće biti lešnika
 Bez Boga ni preko praga.
 Bez društva nema junaštva.
 Bez jednoga čoveka može vašar biti
 Caru carevo a bogu božje navjek i amin
 Caru carevo, nama naše.
 Celo leto jedna šljiva, i ona crvljiva.
 Čega se mudar stidi, tim se lud ponosi.
 Čelo, oči i pogled vrlo često lažu, a govor najčešće.
 Često malena varnica veliku vatru užeže
 Čorava mu sreća.
 Čutanje je zlato a govorenje srebro.
 Čuti avetinjo jedna
 Čuti i gledaj svoja posla.
 Da je srce tvrđe od kamena opet bi ga rastopilo zlato.
 Da je steći ko što reći, svi bi bogati bili.
 Da je švati ko zjati, i vrana bi košulju nosila.
 Džaba ti supa kad je slana.
 Džabe mu je, da dubi na glavi.
 De brat brata ne voli, tu nema sreće.
 De će kruška no pod krušku.
 E, ta ti valja!
 E, džaba ga, vala, bilo!
 Fabrika je košnica sa mnogo trutova.
 Frkće ko pokiso konj.
 Gde je sila gospodar, pravda je sluga
 Gde je sloga tu je i pobjeda
 Heroj nadživi sebe
 Hladan ko stena.
 I dobri ljudi moraju umreti, ali smrt ne može ubiti
 njihova imena.
 I krme rokne kad mu se čovjek javi.
 I loncem o kamen ili kamenom o lonac, teško loncu
 Istina je ono ušta ubediš većinu da veruje.
 Ja psu, a pas repu, a rep dlaci: idi dlaka ti si laka.
 Jabuka koja dockan sazri dugo stoji.
 Jak koren duge mladare pušta.
 Kad bi svi glupani nosili bele haljine, gradovi bi bili
 nalik na vrtove duhova.
 Kad čovek tone i za vrelo gvožđe se hvata.
 Kad ideš vuku na čast, povedi psa sa sobom.
 Kad je dobre volje, svega je.
 Kad je glava luda, sve telo strada
 Kad je preša: de si Peša? kad nije preša: oklen si Peša?
 Ko ti iskopa oko? Brat rođeni! Odmah sam mislio
 čim je tako duboko.

Laje ko pas na zvezde.
 Lako je iza šest volova gurati plug.
 Lako je tuđim kurcem po koprivama mlatiti.
 Lako je zdravome bolesnoga savetovati.
 Ljubav je lepa ali slepa
 Ljubav je puna meda i jeda
 Ljubav ne traje dugo ako ukloniš svađe.
 Mala sjekira veliki dub povali.
 Malena je ptica prepelica, al umori konja i junaka.
 Među ćoravijem, ko ima jedno oko meću ga za Cara.
 Mi o vuku, a vuk na vrata
 Na mucu se poznaju junaci
 Na poruke vuk mesa ne ije.
 Obećanje, ludom radovanje
 Obilazi ko kiša oko Kragujevca.
 Oboje je zlo: i svima verovati, i nikome.
 Pametni ljudi uče se na tuđim greškama, budale na
 vlastitim.
 Po drugi put lisicu ne uhvati u gvožđe
 Po glasu ptica, a po šapama se lav poznaje
 Radi pa se ne boj gladi.
 Rat je kao oblak pa nekog orosi, nekog pokvasi
 Ravnodušnost je najbolji način u brigama.
 Razdrta vreća ne može se napuniti
 Sa dva ili tri čoveka još možeš pričati a ljudi su već
 razuzdana rulja.
 Sablju paši konja jaši pa u boj se spremaj
 Sačuvaj se Bože, od mirnog sina kod opake snaje.
 Šilo za ognjilo
 Šolju mleka pa u krevet
 Šta ko čini sve sebi čini.
 Šta ko misli, o onom i sanja.
 Teško je čuvati tuđe pare i svoju ženu.
 Teško je dobro videti, a lasno ga poznati
 Teško je dugo dobar biti
 Tuđe je sve lijepo, ali je svoje najljepše.
 Tuđina je svuđe ista.
 U gladnim očima svaki je komad mali.
 U koga je pogača u toga je i nož
 Vinograd ne ište molitve, nego motike
 Više je ljudi pomrlo od jela i pića nego od gladi i žeđi
 Za jedan dobar dan mnogo se zlih pretrpi.
 Za majstorom gora plače.
 Žali onoga koji nikoga ne voli, ali se čuvaj onoga koji
 voli svakoga.
 Žena muža nosi na licu, a muž ženu na košulji
 Ženi je najslađi zalogaj - muško srce
 Ženi sina kad oćeš a udaj ćer kad možeš!

